

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER

แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วย

การใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ ในการบังคับใช้กฎหมาย

สิ่งพิมพ์ขององค์การสหประชาชาติ ออกโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่ง
องค์การสหประชาชาติ (OHCHR)

หากต้องการตีพิมพ์ซ้ำบางส่วนหรือทำสำเนา ต้องยื่นขออนุญาตจากศูนย์คุ้มครองลิขสิทธิ์
(Copyright Clearance Center) ที่ copyright.com

หากมีคำถามอื่นเกี่ยวกับสิทธิ์และใบอนุญาต รวมถึงสิทธิ์เสริม ให้ติดต่อไปยัง United Nations
Publications, 405 East 42nd Street, Room S-09, New York, New York, 10017, United States of
America. อีเมล: publications@un.org เว็บไซต์: [Shop.un.org](https://shop.un.org).

ตำแหน่งและการนำเสนอที่ใช้ในเอกสารนี้ไม่ได้สื่อเป็นนัยถึงการแสดงความคิดเห็นของ
สำนักงานเลขาธิการสหประชาชาติในเรื่องสถานะทางกฎหมายของประเทศ เขตแดน เมือง หรือพื้นที่ใด
หรือผู้มีอำนาจ หรือเกี่ยวข้องกับการปักปันเขตแดนหรืออาณาเขต

ตราสัญลักษณ์ในเอกสารขององค์การสหประชาชาติประกอบด้วยอักษรตัวพิมพ์ใหญ่และรูปทรง
การกล่าวถึงรูปทรงดังกล่าวถือเป็นการอ้างถึงเอกสารขององค์การสหประชาชาติ

All rights reserved worldwide

HR/PUB/20/1

ISBN: 978-92-1-154230-1

eISBN: 978-92-1-005069-2

Sales No.: E.20.XIV.2

ภาพปกโดย Shinphoto, [Shutterstock.com](https://www.shutterstock.com).

UNITED NATIONS
HUMAN RIGHTS
OFFICE OF THE HIGH COMMISSIONER

แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วย

การใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ ในการบังคับใช้กฎหมาย

นิวอ์คและเจนีวา ปี 2020

บทเกริ่นนำ

เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายจะใช้กำลังเฉพาะเมื่อมีความจำเป็นอย่างยิ่ง
และในระดับที่สมควรแก่การปฏิบัติตามหน้าที่
หลักจริยธรรมสำหรับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย¹

การนำเอาข้อบังคับข้างต้นไปใช้อย่างเหมาะสมเป็นเรื่องที่ทำนาย เจ้าหน้าที่พนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายมีหน้าที่รับผิดชอบอย่างมากในการตัดสินใจว่าจำเป็นต้องใช้กำลังในสถานการณ์หนึ่ง สถานการณ์ใดหรือไม่และหากจำเป็น จะต้องใช้มากเท่าไรเพื่อให้เหมาะสมกับอันตรายที่พวกเขาต้องเผชิญ² พวกเขา มักจะจำเป็นต้องสร้างสมดุลให้ได้ภายในเวลาไม่กี่วินาทีภายใต้สภาพแวดล้อมที่ซับซ้อน และเป็นอันตราย โดยต้องปฏิบัติตามหลักการทั่วไปที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลังและกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากลเสมอ และความเสียหายจากความผิดพลาดก็สูงมาก หากมีการสูญเสียชีวิตจากการใช้กำลังโดยไม่จำเป็น ผลลัพธ์ก็คือโศกนาฏกรรมของมนุษย์ที่ไม่อาจจะแก้ไขได้

เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้กำลังที่เป็นอันตรายแก่ชีวิต รัฐจะต้องมอบวิธีการความรุนแรงต่ำและมีประสิทธิภาพให้แก่เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายและฝึกอบรมวิธีการใช้กำลังโดยไม่ขัดกับหลักกฎหมายให้ โศคร้ายที่ในบางกรณี เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำอย่างไม่เหมาะสม นำไปสู่การบาดเจ็บรุนแรงหรือถึงขั้นเสียชีวิต ในกรณีอื่นๆ พวกเขาจงใจใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำเพื่อก่อให้เกิดการบาดเจ็บอย่างรุนแรงมากที่สุดต่อบุคคลที่ไม่ได้ก่ออันตรายร้ายแรงมากพอที่ควรจะใช้อาวุธดังกล่าวด้วย เพื่อความชัดเจนและตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนได้บอกไว้ในข้อคิดเห็นทั่วไปว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต แม้กระทั่งอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำก็ยังต้องใช้แต่เฉพาะเมื่อมีความจำเป็นและใช้อย่างเหมาะสม ในสถานการณ์ที่เป็นที่ประจักษ์หรือเห็นได้อย่างชัดเจนว่า มาตรการที่รุนแรงน้อยกว่าไม่มีประสิทธิภาพที่จะจัดการกับภัยอันตราย

¹ ข้อบังคับของสมัชชาทั่วไปแห่งสหประชาชาติที่ 34/169 ภาคผนวก

² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนข้อคิดเห็นทั่วไปลำดับที่ 36 (ปี 2018) ว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต ย่อหน้าที่ 14

ตามหลักการข้อที่ 2 ของหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย รัฐบาลควรมอบอาวุธและเครื่องกระสุนหลากหลายรูปแบบให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อเอื้อต่อการใช้กำลังในหลากหลายระดับ อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำทำให้เจ้าพนักงานสามารถใช้กำลังได้หลากหลายระดับในสถานการณ์ที่กฎหมายไม่อนุญาตให้ใช้อาวุธปืนที่บรรจุลูกกระสุนสังหาร

องค์การสหประชาชาติพยายามมอบแนวทางในการใช้กำลังให้เป็นไปตามหลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากลให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย³ เอกสารตีพิมพ์แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมายคือส่วนเติมเต็มสำคัญให้กับความพยายามเหล่านี้ แนวทางเหล่านี้กระชับและเป็นมิตรต่อผู้ใช้งาน กำหนดบรรทัดฐานและมาตรฐานระดับสากลในการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำตามสถานการณ์และเจาะจงอาวุธ

สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติมีความยินดีที่จะประสานงานกับมหาวิทยาลัยปริทอเรียและสถาบันเจนีวาในการจัดทำเอกสารตีพิมพ์ชุดนี้ ขอขอบคุณเป็นพิเศษสำหรับผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยผลการศาสตราจารย์คริสตอฟ เฮนส์ ผู้นำประเด็นนี้มาสู่การทำงาน เราพร้อมที่จะให้กับสนับสนุนประเทศต่างๆ และหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายในการเสริมสร้างความเข้าใจที่มีต่อบรรทัดฐานและมาตรฐานในการใช้กำลังและอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มศักยภาพในการเคารพและปกป้องสิทธิมนุษยชน

-ลายมือชื่อ-

นางมิเชล บาเซเลต์

ข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ

³ เช่น หลักจรรยาบรรณของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย, หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย, หนังสืออ้างอิงของ UNODC/OHCHR ว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย และแนวทางและชุดการฝึกอบรมของ OHCHR ว่าด้วยเรื่องสิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย

ความเป็นมา

แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมายคือ ผลลัพธ์จากกระบวนการวิจัย จัดทำร่าง และปรึกษาหารือเป็นเวลาสองปีที่น่าโดยสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (OHCHR) โดยความร่วมมือกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญนานาชาติ การเสร็จสิ้นลงของกระบวนการในปี 2019 เป็นการเติมเต็มช่องว่างในการตีความสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและการนำเอาหลักการบังคับใช้กฎหมายไปใช้งาน ทำให้รัฐ องค์กรสากล ประชาสังคม และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียรายสำคัญอื่นๆ มีแนวทางเองเวลาและวิธีการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำให้สอดคล้องกับกฎหมายสากล

หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายฉบับปี 1990 ซึ่งเป็นเอกสารสำคัญในระดับนานาชาติที่จัดทำขึ้นเพื่อควบคุมการใช้กำลังเพื่อวัตถุประสงค์ในการใช้บังคับกฎหมาย ได้กล่าวถึงอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในข้อบังคับสองข้อ หลักการพื้นฐานข้อที่ 2 เรียกร้องให้รัฐบาลและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายกำหนด “วิธีการให้กว้างที่สุด” ซึ่ง “ควรรวมการพัฒนาอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำสำหรับใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสม”⁴ หลักการพื้นฐานข้อที่ 3 เรียกร้องให้การพัฒนาและการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ “ได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเพื่อลดความเสี่ยงในการก่อให้เกิดอันตรายกับบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง” และเจาะจงว่าการใช้อาวุธเหล่านี้ “ควรได้รับการควบคุมอย่างรัดกุม”

หลักการเหล่านี้ยังคงมีผลบังคับใช้ในการดำเนินการใช้บังคับกฎหมาย แต่เมื่อเวลาผ่านไปก็เป็นที่ประจักษ์ชัดมากขึ้นเรื่อยๆ ว่าจำเป็นต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ละเอียดมากขึ้นมาควบคุมการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ ในปี 2014 ผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยผลการแนะนำให้สหประชาชาติตั้งคณะบุคคลผู้มีความเชี่ยวชาญให้จัดทำแนวทางปฏิบัติในการใช้อาวุธที่มีความรุนแรงต่ำขึ้นมา⁵ ในข้อมติที่ 25/28 ซึ่งผ่านความเห็นชอบเมื่อ 28 มีนาคม 2014 สภาฯ สนับสนุนให้รัฐ “จัดหาอุปกรณ์ป้องกันและอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำให้กับเจ้าพนักงานผู้มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายพร้อมๆ กับให้ความร่วมมือกับนานาชาติในการควบคุมและกำหนดระเบียบในการฝึกอบรมและใช้งานอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ”

⁴ แนวปฏิบัติแห่งสหประชาชาติไม่ได้ใช้คำว่า “ร้ายแรงต่ำ” เพราะการใช้อาวุธใดๆ ก็ก่อให้เกิดผลลัพธ์แก่ชีวิตได้

⁵ รายงานของผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยผลการ (A/HRC/26/36), ย่อหน้าที่ 119

ในปี 2016 ผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยพลการและผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและเสรีภาพในการสมาคมเรียกร้องต่อข้าหลวงใหญ่ด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติในรายงานที่ทำร่วมกันตามที่สภาในร้องขอในข้อมติที่ 25/38 ให้รวมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบการใช้กรอบสิทธิมนุษยชนสากลกับการใช้งานอาวุธที่มีความร้ายแรงตำราวมถึงเน้นไปที่การใช้อาวุธเหล่านี้ในบริบทของการชุมนุม⁶ ในบริบทนี้ OHCHR ถือโอกาสประสานความร่วมมือกับนักวิชาการซึ่งนำไปสู่การรวมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนได้ส่วนเสียจากหลายภาคส่วนอย่างทั่วถึงเท่าเทียม โดยได้รับการสนับสนุนจากผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและเสรีภาพในการสมาคมและเจ้าหน้าที่ตำรวจแห่งสหประชาชาติ

แนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติว่าด้วยการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำในการบังคับใช้กฎหมายฉบับปัจจุบันอาศัยการมีส่วนร่วมที่สำคัญจากนักวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญด้านการบังคับใช้กฎหมาย และผู้ปฏิบัติ รวมถึงตัวแทนองค์กรนานาชาติและประชาสังคม ในจำนวนนี้ประกอบไปด้วยสมาชิกจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ศูนย์สิทธิมนุษยชนมหาวิทยาลัยพรินซ์ตันและสถาบันกฎหมายมนุษยธรรมและสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศเจนีวา มีการจัดการประชุมผู้เชี่ยวชาญสี่ครั้งที่เจนีวาและมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ในปี 2017 และ 2018 เพื่อพิจารณาและตรวจสอบแนวทางปฏิบัติ ผู้เข้าร่วมการประชุมประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญ 50 คนในด้านการบังคับใช้กฎหมาย สิทธิมนุษยชน กฎหมายอาวุธและความยุติธรรมทางอาญาจากประเทศในยุโรป ออสเตรเลีย เอเชีย ละตินอเมริกาและแอฟริกา และจากหมู่เกาะในทะเลแคริบเบียนไปจนถึงเอเชียกลางและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกเหนือจากการประชุมผู้เชี่ยวชาญแล้ว ยังมีการหารือกับผู้มีส่วนได้เสียภายนอก ตามมาด้วยการหารือระหว่างรัฐโดยจัดขึ้นที่กรุงเจนีวา OHCHR ขอขอบคุณทุกท่านที่เข้าร่วมในการประชุมและการหารือสำหรับข้อมูลที่มอบให้

แนวปฏิบัติแห่งสหประชาชาติเริ่มมีผลอย่างเป็นทางการที่กรุงเจนีวาเมื่อวันที่ 25 ตุลาคม 2019 ระหว่างการประชุมคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนครั้งที่ 127

⁶ รายงานว่าด้วยการจัดการการชุมนุมอย่างเหมาะสมซึ่งผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยพลการและผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและเสรีภาพในการสมาคมทำร่วมกัน (A/HRC/31/66), ย่อหน้าที่ 67 (i)

สารบัญ

บทเกริ่นนำ

ความเป็นมา

1. คำนำ

2. หลักทั่วไปในการใช้กำลัง

3. ความรับผิดชอบ

4. ข้อพิจารณาทั่วไปว่าด้วยเรื่องอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

4.1 การออกแบบและการผลิต

4.2 การตรวจสอบทางกฎหมาย การทดสอบ และการจัดซื้อจัดหา

4.3 การเฝ้าสังเกต

4.4 ความโปร่งใส

4.5 การฝึกอบรม

4.6 การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์

4.7 การขนส่ง

4.8 ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ

5. อาวุธที่ผิดกฎหมายและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

5.1 อาวุธที่ผิดกฎหมาย

5.2 อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องที่ผิดกฎหมาย

6. การใช้กำลังในสถานการณ์เฉพาะ

6.1 ระหว่างการจับกุม

6.2 ระหว่างการคุมขัง

6.3 ระหว่างการชุมนุม (การจัดการความสงบเรียบร้อยของประชาชน)

7. การใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำบางอย่างและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

7.1 กระบองตำรวจ

7.2 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองชนิดพกพา

7.3 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองชนิดยิงจากระยะไกล (แก๊สน้ำตา)

7.4 ปืนช็อตไฟฟ้า (TASER)

7.5 อาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทก

7.6 เครื่องยิงแสงเลเซอร์

7.7 ปืนฉีดน้ำแรงดันสูง

7.8 อาวุธและอุปกรณ์ขยายคลื่นเสียง

8. การสลายการชุมนุม การตรวจสอบ และการดำเนินการ

9. คำนิยาม

1. คำนำ

1.1 อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ⁷ อย่างเช่น กระบองของเจ้าหน้าที่ตำรวจและสารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง มีบทบาทสำคัญในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งมุ่งจะปกป้องบุคคลและธำรงกฎหมาย อาวุธเหล่านี้อาจถูกนำมาใช้ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องใช้กำลังในระดับหนึ่งแต่ไม่สามารถใช้อาวุธปืนได้โดยชอบด้วยกฎหมาย หรือใช้เป็นทางเลือกที่อันตรายน้อยกว่าอาวุธ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บต่อประชาชนรวมถึงผู้ที่ต้องสงสัยว่าประพฤติดังกล่าวด้วย เจ้าหน้าที่งานผู้บังคับใช้กฎหมายควรมีอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องไว้พกพา หากพวกเขามีแค่กระบองและอาวุธปืน ความเสี่ยงของพวกเขาเองและประชาชนอาจจะสูงขึ้น

1.2 อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องอาจคร่าชีวิตหรือก่อให้เกิดการบาดเจ็บร้ายแรงได้ โดยเฉพาะเมื่อผู้ที่ใช้งานไม่ได้ผ่านการฝึกอบรมการใช้งานอาวุธดังกล่าวตามหลักการทั่วไปในการใช้กำลังหรือกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล นอกจากนี้ การสังหารนอกกระบวนการยุติธรรมและการทรมาน การปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ซึ่งเป็นการฝ่าฝืนกฎหมายสากลอย่างร้ายแรงยังเกิดขึ้นจากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องบางรูปแบบ

1.3 จุดประสงค์ของแนวทางฉบับนี้คือ การมอบแนวทางในการออกแบบ ผลิต ส่งต่อ จัดซื้อจัดหา ทดสอบ ฝึกอบรม รวบรวม และใช้งานอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องแก่รัฐ หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ผู้ผลิต องค์กรและกลไกด้านสิทธิมนุษยชน บริษัทรักษาความปลอดภัย หน่วยงานกำกับดูแลตำรวจ และผู้คุ้มครองสิทธิมนุษยชน และบุคคลที่ต้องการใช้สิทธิเรียกร้องการเยียวยาจากการถูกละเมิดสิทธิมนุษยชน นอกจากนี้ยังมุ่งส่งเสริมความรับผิดชอบในการออกแบบ ผลิต ทดสอบ ส่งต่อ รวบรวม และใช้งานอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง แต่ไม่ได้ทำหน้าที่เป็นมาตรฐานการปฏิบัติงานสำหรับเจ้าหน้าที่แต่ละคน แต่อาจช่วยรัฐและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายในการเพิ่มเติมหน้าที่ของตนเองในการดำเนินตามกระบวนการดังกล่าว

⁷ แนวทางหลักเสี่ยงที่จะบอกว่าอาวุธและอุปกรณ์มี “ความร้ายแรงต่ำ” เพราะว่าการใช้อาวุธใดๆ ก็ก่อให้เกิดผลร้ายแรงถึงชีวิตได้

1.4 แนวทางฉบับนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของกฎหมายสากล โดยเฉพาะกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล และกฎการบังคับใช้กฎหมาย รวมถึงวิธีการบังคับใช้กฎหมายที่ดีด้วย มันอาจช่วยในการปรับใช้ และปฏิบัติตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิต เสรีภาพที่จะไม่ถูกรบกวน การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือร้ายกาจ และมีความมั่นคงปลอดภัยของบุคคล และสิทธิที่จะชุมนุมโดยสงบสันติ⁸ แนวทางนี้เป็นส่วนเสริมและเติมเต็มมาตรฐานที่อยู่ในหลักจรรยาบรรณของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย (หลักจรรยาบรรณ)⁹ และหลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย (หลักพื้นฐาน)¹⁰

1.5 หลักจรรยาบรรณกำหนดว่าในการปฏิบัติตามหน้าที่ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องเคารพ และปกป้องศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และดำรงไว้ซึ่งสิทธิมนุษยชนของทุกคน¹¹ หลักพื้นฐานเรียกร้องให้รัฐและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายพัฒนา “อาวุธที่ไม่ร้ายแรงสำหรับใช้ในสถานการณ์ที่เหมาะสม โดยมุ่งขัดขวางการใช้วิธีการที่สามารถก่อให้เกิดการเสียชีวิตหรือการบาดเจ็บต่อบุคคล”¹² นอกจากนี้ยังเรียกร้องให้การพัฒนาและการใช้อาวุธดังกล่าว “ได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนเพื่อลดความเสี่ยงในการก่อให้เกิดอันตรายกับบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้อง” และเจาะจงว่า “การใช้อาวุธเหล่านี้ควรได้รับการควบคุมอย่างรัดกุม”¹³

1.6 ในข้อมติที่ 25/38 สภาสิทธิมนุษยชนได้สนับสนุนให้รัฐจัดหาอาวุธที่ไม่ร้ายแรงสำหรับเจ้าพนักงานที่มีหน้าที่บังคับใช้กฎหมายโดยให้เป็นไปตามความพยายามของนานาชาติที่จะควบคุมและ

⁸ สิทธิเหล่านี้ได้รับการคุ้มครองตามความในกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองข้อที่ 6, 7, 9 และ 21 และในสนธิสัญญาด้านสิทธิมนุษยชนประจำภูมิภาค

⁹ หลักจรรยาบรรณของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายตามที่เห็นชอบโดยที่สมัชชาใหญ่ในข้อมติที่ 34/169 โดยไม่มีการลงคะแนนเสียงเมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 1979

¹⁰ หลักการพื้นฐานว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายได้รับความเห็นชอบจากสมัชชาใหญ่ในข้อมติที่ 45/166 และอนุมัติโดยสมัชชาใหญ่โดยไม่มีการลงคะแนนเสียงเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 1990

¹¹ หลักจรรยาบรรณข้อที่ 2

¹² หลักพื้นฐานข้อที่ 2

¹³ หลักพื้นฐานข้อที่ 3

กำหนดหลักเกณฑ์ในการฝึกอบรมและการใช้งานอาวุธที่ไม่ร้ายแรง ในข้อมติที่ 38/11 สภาได้ส่งเสริมให้มีการกำหนดหลักเกณฑ์สำหรับการฝึกอบรมและการใช้งานอาวุธที่ไม่ร้ายแรง โดยตระหนักว่าแม้แต่อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำก็ยังสามารถสร้างความเสี่ยงแก่ชีวิตได้

1.7 ตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนนานาชาติและหลักการใช้กำลัง แนวทางฉบับปัจจุบันใช้กับการกระทำที่เป็นการบังคับใช้กฎหมายทั้งหมด รวมถึงการใช้กำลังในปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้าย นอกเหนือไปจากการกระทำที่เป็นปฏิปักษ์ระหว่างการขัดขวางทางอาวุธและในสถานการณ์ที่เกิดความไม่สงบและตึงเครียดภายในประเทศ เช่น การจลาจล การกระทำที่สร้างความรุนแรงแบบเป็นรายกรณีและเป็นครั้งคราว และการกระทำอื่นๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน แนวทางใช้กับการกระทำที่เป็นการบังคับใช้กฎหมายที่เกิดขึ้นทุกหนแห่ง รวมถึงนอกอาณาเขตด้วย และแม้กระทั่งในกรณียกเว้นที่บุคลากรของกองทัพบกปฏิบัติหน้าที่เป็นเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

1.8 ในเอกสารนี้คำว่า “ต้อง”, “ควร” และ “อาจ” หมายถึงระดับการนำเอาแนวทางไปใช้ปฏิบัติ โดยเป็นไปตามการใช้ภาษาในมาตรฐานและแนวทางขององค์การมาตรฐานสากล (ISO) “ต้อง” บ่งบอกว่า เป็นข้อกำหนด “ควร” บ่งบอกว่า เป็นวิธีการดำเนินการที่ดีกว่าวิธีอื่น “อาจ” หมายถึงวิธีการดำเนินการที่สามารถใช้ได้

2. หลักทั่วไปในการใช้กำลัง

2.1 เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องเคารพและปกป้องสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน อยู่เสมอ โดยเฉพาะเมื่อพิจารณาเรื่องการใช้กำลังทุกรูปแบบ สิทธิในการมีชีวิตของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายและความมั่นคงปลอดภัยต้องได้รับการเคารพและปกป้องเช่นเดียวกัน¹⁴

2.2 ในการปฏิบัติหน้าที่ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องใช้วิธีการที่ไม่รุนแรงเท่าที่จะเป็นไปได้ ก่อนที่จะหันไปพึ่งพาการใช้กำลังหรืออาวุธ พวกเขาอาจใช้กำลังได้เฉพาะเมื่อวิธีการอื่นไม่มี ประสิทธิภาพหรือไม่มีความน่าเชื่อถือที่ต้องการใช้¹⁵ ในกรณีที่จำเป็น เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะได้รับอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลที่เหมาะสม¹⁶ อาทิ หมวกเกราะ, โล่, ถุงมือและเสื้อเกราะกันของมีคม และเสื้อเกราะกันกระสุน อุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลดังกล่าวอาจลดความจำเป็นในการใช้อาวุธใดๆ ของพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย¹⁷

2.3 การใช้กำลังใดๆ โดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปตามหลักความถูกต้องตามกฎหมาย การป้องกัน ความจำเป็น ความเหมาะสม การไม่แบ่งแยก และความรับผิดชอบ

ความถูกต้องตามกฎหมาย

2.4 การใช้กำลังต้องได้รับการควบคุมโดยกฎหมายท้องถิ่นและกฎหมายปกครองซึ่งสอดคล้องกับกฎหมายสากล การใช้กำลังจะสมเหตุสมผลเฉพาะเมื่อใช้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อบังคับใช้กฎหมายโดยชอบด้วยกฎหมาย¹⁸ หน่วยงานและเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องปฏิบัติตามนโยบายของประเทศ

¹⁴ สำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (UNODC)/ สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (OHCHR) หนังสืออ้างอิงว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย องค์การสหประชาชาติ, นิวยอร์ก, 2017, หน้า 15

¹⁵ หลักพื้นฐานข้อที่ 4

¹⁶ หลักพื้นฐานข้อที่ 2

¹⁷ ข้อมติของสภาสิทธิมนุษยชน 38/11 ผ่านการอนุมัติโดยไม่มีการลงคะแนนเสียงในวันที่ 6 กรกฎาคม 2018 ย่อหน้าที่ 15

¹⁸ หลักพื้นฐานข้อที่ 1, คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและประชาชนแอฟริกา ข้อคิดเห็นทั่วไปข้อที่ 3 ในกฎบัตรสิทธิมนุษยชนและประชาชนแอฟริกา: สิทธิในการมีชีวิต (ข้อที่ 4) อนุมัติเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2015 ย่อหน้าที่ 27, ศาลสิทธิมนุษยชนทวีปอเมริกา คดีระหว่างคูซ

ที่เป็นไปตามกฎหมายและมาตรฐานสากล กฎหมายที่เกี่ยวข้องของรัฐจะต้องชัดเจนมากพอที่จะ คาดการณ์ภัยทางกฎหมายได้และต้องเผยแพร่อย่างกว้างขวางให้ทุกคนเข้าถึงได้ ห้ามใช้กำลังในการ บังคับใช้กฎหมายเพื่อเป็นการลงโทษ¹⁹

2.5 หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายและเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายสามารถใช้ได้แต่เฉพาะอาวุธ และระบบการใช้อาวุธที่ได้รับอนุญาตให้ใช้ในการบังคับใช้กฎหมายโดยผู้มีอำนาจที่เหมาะสมของรัฐ เท่านั้น กฎหมายและข้อบังคับของประเทศต้องระบุเงื่อนไขในการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง และต้องกำหนดขีดจำกัดในการใช้งานเพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บให้ เหลือน้อยที่สุด

การป้องกัน

2.6 การปฏิบัติการและการดำเนินการเพื่อบังคับใช้กฎหมายต้องมีการวางแผนและลงมือทำโดยมี การป้องกันที่จำเป็นทั้งหมดเพื่อป้องกันหรืออย่างน้อยก็ลดความเสี่ยงจากการใช้กำลังโดยเจ้าพนักงานผู้ บังคับใช้กฎหมายและประชาชน รวมถึงลดการบาดเจ็บรุนแรงที่อาจจะเกิดขึ้น²⁰ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้ กฎหมายควรชะลอการปะทะหรือข้อกี่ยวโดยตรงกับประชาชน ถ้ามันจะทำให้มีความจำเป็นต้องใช้กำลัง หรือมีโอกาสที่จะเกิดผลรุนแรงและหากการชะลอไม่ก่อให้เกิดอันตรายแก่บุคคลที่ข่มขู่คุกคามหรือผู้อื่น²¹ การฝึกอบรมให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย จัดหาอุปกรณ์ป้องกันที่เหมาะสมและอาวุธที่มีความ ร้ายแรงต่ำให้ และการเตรียมให้เจ้าพนักงานเหล่านี้พร้อมปฏิบัติตามมาตรการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิด อันตรายโดยไม่จำเป็นหรือมากเกินไป

ซานเซสกับพวกและเปรู คำตัดสินเมื่อวันที่ 17 เมษายน 2015 ย่อหน้าที่ 261, ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีนาโฆวากับพวกและบัลแกเรีย คำตัดสินเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2005 ย่อหน้าที่ 99-100

¹⁹ UNODC/OHCHR หนังสืออ้างอิงว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย หน้า 17

²⁰ คำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีแมคแคนและพวกกับสหราชอาณาจักร เมื่อวันที่ 27 กันยายน 1995 ย่อหน้า 194, คำ พิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนแห่งอเมริกา คดีนาเดเก เกอร์โซมาและพวกกับสาธารณรัฐโดมินิกัน เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2012 ย่อหน้า 87, หลักการข้อ 5(b) ในหลักพื้นฐานปี 1990, รายงานโดยผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดย พลังการ (A/HRC/26/36) ย่อหน้า 63, คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและประชาชนแอฟริกา ข้อชี้แนะทั่วไปว่าด้วยเรื่องสิทธิในการมีชีวิต ปี 2015 ย่อหน้า 27

²¹ คำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีซีบอร์ชและคูซมินากับรัสเซีย เมื่อวันที่ 16 มกราคม 2014 ย่อหน้า 240

2.7 นโยบาย คำสั่ง และการปฏิบัติการเพื่อบังคับใช้กฎหมายจะต้องคำนึงเป็นพิเศษถึงผู้ที่สุ่มเสี่ยงต่อการได้รับผลที่เป็นอันตรายจากการใช้กำลังและผลกระทบจากอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ อาทิ เด็ก สตรีมีครรภ์ ผู้สูงอายุ บุคคลผู้ทุพพลภาพ บุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิต และบุคคลที่เมายาเสพติดหรือสุรา

ความจำเป็น

2.8 ในการปฏิบัติตามหน้าที่ของตน เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายอาจใช้กำลังเฉพาะเมื่อมีความจำเป็นอย่างเคร่งครัดและเฉพาะในระดับที่จำเป็นต้องการปฏิบัติหน้าที่เท่านั้น กล่าวอีกอย่างหนึ่งก็คือ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายควรใช้กำลังเฉพาะเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่จำเป็นอย่างยิ่งยวดที่ต้องบรรลุวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายตามกฎหมายและชอบธรรม²²

2.9 หลักการความจำเป็นกำหนดว่าเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การบังคับใช้กฎหมายโดยชอบธรรม ในเวลานั้นไม่มีทางเลือกอื่นใดที่สมเหตุสมผลไปกว่าการใช้กำลัง²³ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องพยายามคลี่คลายสถานการณ์ รวมถึงพยายามหาทางออกโดยสงบสันติให้กับสถานการณ์ที่เป็นอันตรายเมื่อทำได้ การใช้กำลังอย่างไม่จำเป็นหรือมากเกินไปอาจเปลี่ยนไปเป็นการทรมานหรือการปฏิบัติที่เลวร้ายโดยขึ้นอยู่กับสถานการณ์²⁴ เมื่อการใช้กำลังเป็นสิ่งที่มิได้สมเหตุสมผลควรให้ทำในสถานการณ์ใด ๆ ต้องใช้กำลังตามที่สมควรแก่การบรรลุเป้าหมายเท่านั้น การกำลังจะต้องหยุดลงทันทีที่ไม่มีความจำเป็นแล้ว²⁵

ความเหมาะสม

2.10 ประเภทและระดับของการใช้กำลังและอันตรายที่คาดว่าจะเป็ผลจากการใช้กำลังนั้นจะต้องเหมาะสมกับการข่มขู่คุกคามโดยบุคคลหรือกลุ่มบุคคลหรือความรุนแรงที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลกำลังก่อหรือจะก่อ²⁶ ไม่ควรใช้กำลังมากเกินไปว่าวัตถุประสงค์ตามกฎหมายไม่ว่าจะในกรณีใด²⁷ ยกตัวอย่างเช่น

²² หลักพื้นฐานข้อที่ 4, หลักจรรยาบรรณข้อที่ 3

²³ หลักพื้นฐานปี 1990 ข้อที่ 4, หลักจรรยาบรรณข้อที่ 3 และข้อชี้แนะ (a)

²⁴ UNODC/OHCHR หนังสืออ้างอิงว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย หน้า 17

²⁵ รายงานโดยผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยผลการ (A/HRC/26/36) ย่อหน้าที่ 60, หลักจรรยาบรรณ, ข้อชี้แนะ (a) ข้อที่ 3

²⁶ UNODC/OHCHR หนังสืออ้างอิงว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย หน้า 18, รายงานโดยผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยผลการ (A/HRC/26/36) ย่อหน้าที่ 66, หลักพื้นฐานข้อ 5(a), หลักจรรยาบรรณ, ข้อชี้แนะ (b) ในข้อ 3

²⁷ หลักจรรยาบรรณ, ข้อชี้แนะ (b) ในข้อ 3

ไม่ควรใช้กำลังที่จะทำให้เกิดการบาดเจ็บปานกลางหรือรุนแรง รวมถึงการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ เพียงเพื่อให้ได้มาซึ่งการยอมทำตามคำสั่งของบุคคลที่ขัดขืนโดยไม่ได้ต่อสู้ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายควรพิจารณาและลดโอกาสที่จะก่อให้เกิดผลกระทบจากการใช้กำลังต่อผู้อยู่ในเหตุการณ์แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์นั้นๆ ผู้ที่สัญจรผ่านไปมา บุคลากรทางการแพทย์ และนักข่าวอยู่เสมอ เจ้าพนักงานต้องไม่ใช้กำลังต่อบุคคลดังกล่าวและผลกระทบใดๆ ที่เกิดขึ้นสืบเนื่องมาจะต้องเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ที่ชอบด้วยกฎหมาย

การไม่แบ่งแยก

2.11 ในการปฏิบัติตามหน้าที่ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องไม่แบ่งแยกบุคคลเนื่องจากเชื้อชาติ ชาติพันธุ์ สีผิว เพศ รสนิยมทางเพศ ภาษา ศาสนา ความเห็นทางการเมืองหรืออื่นๆ สัญชาติหรือต้นกำเนิดทางสังคม ความทุพพลภาพ ทรัพย์สินหรือชาติกำเนิด หรือหลักเกณฑ์อื่น ๆ²⁸ เพื่อไม่ให้มีการแบ่งแยกกีดกันและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมต่อบุคคลที่ตกอยู่ภายใต้การใช้กำลัง จะต้องใส่ใจและระมัดระวังระหว่างอยู่สูงโดยเคารพต่อบุคคลที่รู้หรือน่าจะเสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากอาวุธบางอย่าง²⁹ การเฝ้าสังเกตการใช้กำลัง รวมถึงการได้รับข้อมูลที่เหมาะสมเกี่ยวกับผู้ที่เป็นเป้าหมายของการใช้กำลังเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อการใช้กำลังโดยไม่แบ่งแยก

²⁸ หลักจรรยาบรรณข้อที่ 2 หลักการไม่แบ่งแยกกีดกันถือเป็นกฎหมายสากลตามหลักจารีต นอกจากนี้ยังมีอยู่ในกฎบัตรสหประชาชาติ คำประกาศสิทธิมนุษยชนสากล และเครื่องมือเพื่อสิทธิมนุษยชนสากลที่สำคัญทั้งหมด เช่นเดียวกับในข้อที่ 2(1) ของกติกากระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง

²⁹ ยกตัวอย่างเช่น ในสหราชอาณาจักร สำหรับกรณีการใช้ปืนช็อตไฟฟ้า คณะอนุกรรมการสภาที่ปรึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์กลาโหมว่าด้วยนัยทางการแพทย์ของการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำแนะนำว่า “บุคคลที่เป็นโรคหัวใจหรือผู้ที่รับประทานยาบางชนิดหรือยาเพื่อความบันเทิง อาจมีแนวโน้มที่จะเกิดภาวะแทรกซ้อนทางหัวใจจากการถูกยิงด้วยปืนช็อตไฟฟ้า” คณะอนุกรรมการสภาที่ปรึกษาทางด้านวิทยาศาสตร์กลาโหมว่าด้วยนัยทางการแพทย์ของการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ, “คำแถลงว่าด้วยนัยทางการแพทย์ของการใช้ปืนช็อตไฟฟ้าx26 และ M16 ในระบบอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำกับเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความเสี่ยง”, 2012, ย่อหน้า 77

3. ความรับผิดชอบ

3.1 ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนสากลและหลักสากลในการใช้กำลัง รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายรับผิดชอบต่อการกระทำของตนซึ่งรวมถึงการตัดสินใจใช้กำลังทั้งหมด เช่นเดียวกับที่เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องคุ้มครองประชาชน ในบางสถานการณ์ รัฐก็มีหน้าที่บังคับให้เจ้าพนักงานดังกล่าวรับผิดชอบต่อการละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของตน³⁰ เพื่อให้การรับผิดชอบเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องกำหนดกลไกการรับผิดชอบภายในที่มีความเป็นอิสระมากพอและมีประสิทธิภาพ และรัฐควรพิจารณากำหนดหน่วยงานกำกับดูแลจากภายนอกที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญอย่างเหมาะสม หากไม่มีก็ควรให้ผู้ตรวจการแผ่นดินหรือองค์กรสิทธิมนุษยชนแห่งชาติรับหน้าที่ตรวจสอบจากภายนอกนี้³¹

3.2 การรับผิดชอบอย่างมีประสิทธิภาพของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเกี่ยวข้องกับปฏิบัติหลาย คน ได้แก่ ตัวแทนรัฐบาล สภานิติบัญญัติ ตุลาการ ผู้ปฏิบัติงานภาคประชาสังคม และองค์กรกำกับดูแลอิสระ รวมถึงองค์กรสิทธิมนุษยชนแห่งชาติหรือสำนักงานผู้ตรวจราชการแผ่นดิน แต่ในเบื้องต้นผู้ที่เกี่ยวข้องคือตำรวจและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายอื่นๆ เอง³² สมาชิกของรัฐบาลและผู้มีอำนาจทางการเมืองอื่นๆ ควรส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งความรับผิดชอบในการบังคับใช้กฎหมายและต้องรับผิดชอบหากพวกเขาส่งเสริมหรือเปิดทางให้เกิดพฤติกรรมที่มีขอบด้วยกฎหมาย กฎหมายภายในของรัฐก็ต้องเป็นไปตามกฎหมายสากลในการบังคับและควบคุมการกระทำการของบริษัทรักษาความปลอดภัยที่ดำเนินการในหรือจากอาณาเขตของรัฐ

³⁰ ดูตัวอย่างในเอกสารคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีระหว่างทาฮาเยวากับประเทศรัสเซีย (ส่วนแรก) ลงวันที่ 13 เมษายน 2017 และ "Police officers jailed over Bijan Ebrahimi murder case", หนังสือพิมพ์ The Guardian, 9 กุมภาพันธ์ 2016

³¹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและประชาชนแอฟริกา แนวทางควบคุมการชุมนุมโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายในแอฟริกา, บันจูล, 2017, ย่อหน้า 8.1

³² UNODC คู่มือความรับผิดชอบ ควบคุมดูแล และความซื่อสัตย์ของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ชุดคู่มือความยุติธรรมทางอาญา กรุงเวียนนา กรกฎาคม 2011

3.3 การเฝ้าสังเกต การรายงาน และความโปร่งใส คือองค์ประกอบสำคัญของการรับผิดชอบ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องแสดงตัว เช่น ด้วยการติดป้ายชื่อหรือมีเลขประจำตัว อาวุธทั้งหมด³³ (และหากเป็นไปได้เครื่องกระสุน กระสุน กระบอง และวัตถุที่ยิงออกมา) ควรมีการทำสัญลักษณ์ให้ชัดเจน ความรับผิดชอบยังได้รับการส่งเสริมจากการบันทึกการมอบอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายรวมกับการรายงานเหตุการณ์ที่เจ้าพนักงานต้องใช้กำลังอย่างละเอียด ในทันที³⁴ ในเรื่องนี้ รัฐควรจะกำหนดให้หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายทั้งหมดบันทึกการใช้กำลังทุกครั้งที่เกี่ยวข้องกับอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องเอาไว้

3.4 กรณีที่มีการบาดเจ็บ ในรายงานควรมีข้อมูลเพียงพอที่จะระบุว่า การใช้กำลังเป็นเรื่องจำเป็นและเหมาะสมหรือไม่ และควรจะให้รายละเอียดเกี่ยวกับเหตุการณ์พร้อมสถานการณ์แวดล้อม ลักษณะของเหยื่อ มาตรการที่ใช้เพื่อหลีกเลี่ยงการใช้กำลังและลดระดับความรุนแรงของสถานการณ์ ประเภทและลักษณะของการใช้กำลังรวมถึงอาวุธ เหตุผลที่ใช้กำลังและประสิทธิภาพของมัน และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น รายงานควรสรุปด้วยว่าการใช้กำลังเป็นเรื่องที่ชอบด้วยกฎหมายหรือไม่และในสถานการณ์ใดๆ ก็ตาม ควรจะระบุบทเรียนที่ได้รับจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นด้วย

3.5 หากเกิดการเสียชีวิตหรือการบาดเจ็บจากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย จะต้องรายงานเหตุการณ์ผู้บังคับบัญชาของเจ้าพนักงานทราบในทันที³⁵ หน้าที่รับผิดชอบนี้ยังเป็นของบริษัทรักษาความปลอดภัยที่รับหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย การเสียชีวิตและการบาดเจ็บทั้งหมดที่มาจากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง และไม่ใช่แต่กรณีที่เป็นผลมาจากการใช้กำลังหรือฝ่าฝืนแนวทางฉบับปัจจุบันโดยมิชอบด้วยกฎหมาย อย่างชัดเจนหรืออาจจะมีชอบด้วยกฎหมาย ควรได้รับการรายงานในองค์กรผู้อำนาจทางตุลาการหรือ

³³ ยกตัวอย่างเช่น ตามความในข้อที่ 8(1) ของพิธีสารว่าด้วยอาวุธปืน แต่ละรัฐต้องกำหนดให้มี “การทำสัญลักษณ์ระบุชื่อผู้ผลิต ประเทศหรือสถานที่ผลิต และเลขประจำกระบอก” ในขั้นตอนการผลิตหรือทำสัญลักษณ์ “ด้วยเครื่องหมายเรขาคณิตผสมกับตัวเลข/หรือตัวอักษร” ซึ่งทำให้ “ระบุประเทศผู้ผลิตได้ทันที”

³⁴ OHCHR สิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย : คู่มือฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย (เตรียมพร้อม) บทที่ 5

³⁵ หลักพื้นฐานข้อที่ 6 และ 22 ปี 1990 หลักข้อที่ 22 กำหนดเพิ่มเติมว่าในกรณีที่มีการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บอย่างรุนแรงหรือผลลัพธ์ที่เลวร้ายยิ่งขึ้น ต้องส่งรายงานอย่างละเอียดให้กับองค์กรผู้อำนาจที่เหมาะสมซึ่งมีหน้าที่รับผิดชอบในการตรวจสอบทางการบริหารและการกำกับดูแลโดยกระบวนการยุติธรรม

อื่นๆ ที่เหมาะสมทราบโดยทันที องค์กรอิสระผู้มีอำนาจนี้ควรมีอำนาจในการสอบสวนสถานการณ์แวดล้อมและสาเหตุที่ทำให้เกิดกรณีดังกล่าวขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกลางในทันที

3.6 ควรรายงานการใช้กำลังในระหว่างการคุมขังให้ผู้อำนวยการองค์กรหรือบุคคลที่มีอำนาจเทียบเท่าทราบโดยทันทีตามความเหมาะสม³⁶ แม้จะมีการสอบสวนเป็นการภายใน แต่ผู้อำนวยการเรือนจำต้องรายงานให้ผู้มีอำนาจทางตุลาการหรืออื่นๆ ตามที่เหมาะสมทราบทันทีถึงการเสียชีวิตขณะคุมขัง การหายตัวไปหรือการบาดเจ็บรุนแรงหรือเหตุการณ์ใดๆ ที่มีเหตุผลอันควรให้เชื่อว่าการทรมาน การปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ผู้มีอำนาจนี้จะต้องเป็นอิสระจากการบริหารงานในเรือนจำและได้รับการแต่งตั้งให้ทำการสอบสวนเหตุการณ์แวดล้อมและสาเหตุของกรณีดังกล่าวอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกลางในทันที³⁷

3.7 เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายทุกคนต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและการกระทำของตนเอง รวมถึงผู้บัญชาการด้วย การใช้กำลังแต่ละครั้งจะต้องมีเหตุผลและสมเหตุสมผล³⁸ การปฏิบัติตามคำสั่งที่มีขอบด้วยกฎหมายอย่างเห็นได้ชัดจากผู้บังคับบัญชาให้ใช้กำลังไม่ใช่ข้ออ้างให้กระทำความผิดกฎหมายใดๆ ทั้งสิ้น³⁹ รัฐบาลและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องดำเนินการให้มั่นใจว่าจะไม่มีการลงโทษทางอาญาหรือวินัยกับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่ปฏิเสธคำสั่งหรือการใช้อาวุธความร้ายแรงต่ำโดยมิชอบด้วยกฎหมายหรือรายงานคำสั่งที่มีขอบด้วยกฎหมายหรือการใช้กำลังดังกล่าวของเจ้าพนักงานคนอื่น⁴⁰

3.8 ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล รัฐมีหน้าที่สอบสวนการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่ถูกกล่าวหาหรือต้องสงสัยว่าเกิดขึ้นทั้งหมด โดยเฉพาะสิทธิในการมีชีวิตและความมั่นคงปลอดภัย ปราศจากการทรมาน การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี⁴¹ การสอบสวนดังกล่าวต้องเป็นกลาง เป็นอิสระ และมีประสิทธิภาพ และต้องดำเนินการโดยทันทีอย่างโปร่งใส เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องให้ความร่วมมือในการสอบสวนอย่างเต็มที่และผู้สอบสวนต้องสามารถหาหลักฐานได้ อำนาจในการสอบสวนดังกล่าวควรจะมีให้กับกลไกการควบคุมดูแลอย่างเป็นอิสระของตำรวจซึ่งจะเสริมสร้างความรับผิดชอบขององค์กรและเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายให้เข้มแข็ง ผู้ประกอบวิชาชีพ

³⁶ กฎข้อ 54(1) ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (“กฎเนลสัน แมนเดลา”) อนุมติโดยไม่มีการลงคะแนนเสียงโดยที่ประชุมสมัชชาใหญ่ในข้อมติที่ 70/175 เมื่อวันที่ 17 ธันวาคม 2015

³⁷ กฎเนลสัน แมนเดลาข้อที่ 71(1)

³⁸ ดูตัวอย่างจากเอกสารศาลอุทธรณ์สหรัฐ (ที่ 4) คดีเมเยอร์สกับบัลติมอร์เคาน์ตี 713 F.3d 723 (2013), หน้า 733–34 และ UNODC/OHCHR หนังสืออ้างอิงว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธในการบังคับใช้กฎหมาย หน้า 12, 16 และ 78

³⁹ หลักพื้นฐานข้อที่ 26 ศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คำพิพากษาคัดภาพเกินกับเยอรมนีวันที่ 1 มิถุนายน 2010 ย่อหน้าที่ 176 กับ 177

⁴⁰ หลักพื้นฐานข้อที่ 25

⁴¹ ดูพิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีขอบด้วยกฎหมาย (2016), OHCHR, เจนีวา, 2017

ทางการแพทย์ที่เกี่ยวข้องกับการสอบสวนต้องปฏิบัติตามหลักจริยธรรมวิชาชีพ รวมถึงต้องทำตัวให้เป็นกลางโดยมุ่งที่จะให้ความเป็นธรรม

3.9 เมื่อเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายรัตนสรุภาพของบุคคล เช่น ด้วยการหน่วงเหนี่ยวหรือคุมขังไว้ พวกเขาย่อมมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลดังกล่าว โดยเฉพาะสิทธิที่จะมีชีวิตและความสมบูรณ์ของร่างกาย หากบุคคลเสียชีวิตระหว่างถูกคุมขัง รวมถึงที่เป็นผลมาจากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ รัฐจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบและมีภาระในการพิสูจน์จนสิ้นสงสัย ในกรณีใดๆ ก็ตาม องค์กออิสระจะต้องเป็นผู้รับหน้าที่ในการสอบสวนอย่างมีประสิทธิภาพโปร่งโดยอิสระอย่างเป็นทางการในทันที⁴²

3.10 เมื่อการสืบสวนเรื่องการใช้กำลังโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเผยให้เห็นหลักฐานที่บ่งชี้ว่าการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บอาจเกิดขึ้นโดยมิชอบด้วยกฎหมาย รัฐควรดำเนินการให้ผู้กระทำคามผิดได้รับการไต่สวนในกระบวนการตุลาการและหากพบว่ามีคามผิดจริง ก็ต้องได้รับการลงโทษอย่างเหมาะสม⁴³ บทลงโทษสำหรับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่ใช้กำลังโดยมิชอบด้วยกฎหมายจะต้องมีประสิทธิภาพ เหมาะสม และป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำคามผิดอีก หากมีการฝ่าฝืนกฎหมายสากลหรือท้องถิ่นและกฎหมายปกครอง เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายที่กระทำคามผิดอาจถูกนำตัวไปฝึกใหม่หรือประเมินคุณสมบัติใหม่ นอกเหนือไปจากการดำเนินบทลงโทษทางอาญาหรือทางวินัย

⁴² พิธีสารมินนิโซตาว่าด้วยการสืบสวนสอบสวนกรณีที่ต้องสงสัยว่าเป็นการเสียชีวิตที่มีชอบด้วยกฎหมาย ย่อหน้า 17

⁴³ อ้างถึงแล้ว ย่อหน้า 8(c)

3.11 รัฐควรดำเนินการให้แน่ใจผ่านการตรวจสอบภายในเป็นครั้งคราวว่าบทเรียนจากสถานการณ์ที่การใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องส่งผลกระทบต่อสิทธิมนุษยชนสะท้อนอยู่ในนโยบาย กระบวนการ และการฝึกอบรมอย่างเต็มขั้น⁴⁴

3.12 เหตุจากการใช้กำลังโดยมิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาอย่างมีประสิทธิภาพ⁴⁵ รูปแบบของการเยียวยา ได้แก่ การจ่ายเงิน การให้หลักประกันว่าจะไม่ละเมิดซ้ำ การช่อมแซม การชดใช้ค่าเสียหาย และการชดเชย ควรเคารพสิทธิในการเข้าร่วมการสอบสวนของเหยื่อ

3.13 ความรับผิดชอบต่อการใช้กำลังโดยมิชอบด้วยกฎหมายของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายได้รับสนับสนุนโดยกลไกทางด้านสิทธิมนุษยชนขององค์การสหประชาชาติ อาทิ องค์กรสนธิสัญญาและกระบวนการพิเศษของสภาสิทธิมนุษยชน หากรัฐไม่ปฏิบัติตาม กลไกทางตุลาการสากล เช่น ศาลสิทธิมนุษยชนหรือศาลอาญาพิเศษระหว่างประเทศอาจเป็นฝ่ายดำเนินการหรือส่งเสริมให้มีการรับผิดชอบ หรือในกรณียกเว้นก็โดยศาลอาญาระหว่างประเทศ ความรับผิดชอบต่อการใช้กำลังโดยมิชอบด้วยกฎหมายในบริบทของการบังคับใช้กฎหมายยังได้รับการส่งเสริมจากคณะกรรมการสากลที่มีภารกิจสืบสวนและค้นหาความจริงและในรายงานประจำประเทศและรายงานสำคัญของสำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (OHCHR)

⁴⁴ OHCHR, สิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย : คู่มือฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย, บทที่ 19

⁴⁵ หลักพื้นฐานและแนวทางว่าด้วยเรื่องสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาและชดเชยสำหรับเหยื่อของการละเมิดกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากลอย่างร้ายแรงและการละเมิดกฎหมายมนุษยธรรมสากลอย่างร้ายแรง ได้รับการอนุมัติโดยที่สมัชชาใหญ่ในข้อมติที่ 60/147 ในวันที่ 16 ธันวาคม 2005, คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ข้อชี้แนะทั่วไปข้อที่ 31 (2004) ว่าด้วยลักษณะของหน้าที่ตามกฎหมายของรัฐภาคีของกติกาข้อที่ 15

4. ข้อพิจารณาทั่วไปว่าด้วยเรื่องอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

4.1 การผลิตและการออกแบบ

4.1.1 อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งตั้งใจจะนำมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย จะต้องผ่านการออกแบบและผลิตออกมาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างชอบธรรมและเป็นไปตามกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล หน้าที่นี้เป็นของรัฐและหน่วยงานรัฐ รวมถึงบริษัทที่ผลิตอาวุธเพื่อการบังคับใช้กฎหมายด้วย⁴⁶

4.1.2 ผู้ผลิตอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรสนใจความเสี่ยงบางอย่างของผู้ซื้อและ/หรือผู้ใช้งานและของประชาชนส่วนรวม รัฐ หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย และผู้ผลิตควรจะมี ความโปร่งใสในเรื่องเชิงเทคนิคเกี่ยวกับอาวุธที่นำมาใช้ โดยขณะเดียวกันก็เคารพในสิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาของผู้ผลิตด้วย อย่างน้อยที่สุด ผู้ผลิตจะต้องส่งมอบเอกสารข้อมูลความปลอดภัยทั้งหมดกับผู้ซื้อและ/หรือผู้ใช้งาน ข้อมูลที่เป็นสาธารณะควรประกอบไปด้วยองค์ประกอบทางลักษณะ และขนาดของอาวุธ⁴⁷ โดยมุ่งเพื่อการให้การรักษาทางการแพทย์และการยอมรับของประชาชน ผู้ผลิตควรระบุและเผยแพร่งานศึกษาทางการแพทย์และชื่อของผู้เชี่ยวชาญที่ทำการวิเคราะห์เรื่องความปลอดภัย ระบุตัวผู้ที่ได้รับค่าตอบแทนจากการส่งเสริมผลิตภัณฑ์ของตน

4.1.3 ลักษณะของการบังคับใช้กฎหมายสร้างข้อจำกัดพิเศษให้กับระดับการใช้กำลังจากระยะไกล⁴⁸ หนึ่งในสาเหตุที่เป็นแบบนี้ก็เพราะว่าระยะห่างน่าจะลดศักยภาพในการประเมินสถานการณ์ที่จำเป็นต้องมีการแทรกแซงด้วยการบังคับใช้กฎหมาย (เช่น การจับกุมผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดทางอาญา) และเพื่อหลีกเลี่ยงสถานการณ์อย่างสงบ ไม่ว่าจะในสถานการณ์ใดๆ ควรจะมีมาตรการที่เหมาะสมในการควบคุมการใช้กำลังในการบังคับใช้กฎหมาย เรื่องนี้เกี่ยวพันกับการออกแบบอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างมาก

⁴⁶ ดูตัวอย่างใน *หลักแนวทางการทำธุรกิจและสิทธิมนุษยชน : การปฏิบัติตามกรอบการทำงาน “คุ้มครอง เคารพ และเยียวยา” ขององค์การสหประชาชาติ*, OHCHR, กรุงเจนีวา/นิวยอร์ก, 2011

⁴⁷ ยกตัวอย่างเช่น กรณีสารเคมีที่ทำให้เกิดการระคายเคือง ข้อมูลดังกล่าวก็จะหมายรวมถึงระดับความเข้มข้นและประเภทสารละลายที่ใช้

⁴⁸ รายงานโดยผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยพลการ (A/69/265), ย่อหน้า 77-89

4.2 การตรวจสอบทางกฎหมาย การทดสอบ และการจัดซื้อจัดหา

4.2.1 รัฐต้องดำเนินการให้มั่นใจว่าก่อนการจัดซื้อและจัดหาอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำหรือชิ้นอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ได้มีการตรวจสอบทางกฎหมายเพื่อตัดสินใจว่าอาวุธนี้ในบางกรณีหรือทั้งหมดขัดกับกฎหมายระหว่างประเทศหรือภายในประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายสิทธิมนุษยชนหรือไม่⁴⁹

4.2.2 ในฐานะส่วนหนึ่งของการตรวจสอบทางกฎหมาย ควรมีการทดสอบโดยไม่เกี่ยวข้องกับผู้ผลิตและให้เป็นไปตามมาตรฐานซึ่งเป็นที่ยอมรับ การทดสอบควรคำนึงถึงศักยภาพและผลลัพธ์ที่จำเป็นและน่าจะมีของอาวุธ และควรตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเชี่ยวชาญและหลักฐานทางกฎหมาย เทคนิคการแพทย์ และวิทยาศาสตร์⁵⁰ การทดสอบควรประเมินผลลัพธ์ของการใช้อาวุธอย่างสมเหตุสมผลหรือตามที่คาดหมายทั้งหมด ควรพิจารณาเรื่องการประเมินผลลัพธ์จากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่อาจจะสุ่มเสี่ยงเป็นพิเศษ⁵¹

4.2.3 อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งการใช้งานตามที่มอบหมาย คาดหวัง หรือตั้งใจไม่ได้เป็นไปตามกฎเกณฑ์กำกับการบังคับใช้กฎหมายหรือก่อให้เกิดความเสี่ยงสูญเสียชีวิตหรือการบาดเจ็บรุนแรงอย่างไม่สมเหตุสมผลแก่บุคคลใด ๆ ก็ตามซึ่งรวมถึงผู้ต้องสงสัยว่าก่ออาชญากรรม ผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์แต่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้อง หรือเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเอง ต้องไม่ได้รับอนุญาตให้มีการจัดซื้อ ส่งมอบ หรือใช้งาน

⁴⁹ ข้อมติของสภาสิทธิมนุษยชนที่ 38/11 ย่อหน้า 16 ดูข้อ 36 ในหลักเกณฑ์เพิ่มเติมฉบับที่ 1 ของอนุสัญญาเจนีวาฉบับปี 1949 คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและประชาชนแอฟริกา ข้อชี้แนะทั่วไปว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต ย่อหน้า 30

⁵⁰ ข้อมติของสภาสิทธิมนุษยชนที่ 25/38 ย่อหน้า 15 ดูเพิ่มเติมในรายงานโดยผู้รายงานพิเศษเรื่องการทรมาน การปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรีในการใช้กำลังนอกกระบวนการยุติธรรมและการห้ามไม่ให้มีการทรมาน การปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี (A/72/178) และ UNODC/OHCHR, หนังสืออ้างอิงเรื่องการใช้กำลังและอาวุธในการบังคับใช้กฎหมาย

⁵¹ ตัวอย่างใน Taser International, "TASER® Handheld CEW คำเตือน คำแนะนำ และข้อมูล : การบังคับใช้กฎหมาย", 1 มีนาคม 2013, หน้า 3 และสำนักงานผู้พิทักษ์สิ่งแวดล้อม (ACT) (ออสเตรเลีย), ความเสี่ยงจากการใช้สเปรย์พริกไทยและเทคนิคการบังคับให้ยอมทำตามด้วยความเจ็บปวดในการชุมนุมของประชาชน อำนาจในการควบคุมฝูงชนของตำรวจ ส่งให้คณะกรรมการกฎหมายสหประชาชาติ ACT พิจารณา, มิถุนายน 2005

4.2.4 อารูฐที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นการใช้กำลังจากการควบคุมระยะไกลทั้งแบบกลไกหรือแบบอัตโนมัติ⁵² ควรได้รับอนุญาตเฉพาะเมื่ออยู่ในบริบทของการใช้งานตามที่ตั้งใจหรือตามปกติ สามารถมั่นใจได้ว่าการใช้งานดังกล่าวจะเป็นไปตามกฎหมายในประเทศและกฎหมายระหว่างประเทศ โดยเฉพาะกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล

4.3 การเฝ้าสังเกต

4.3.1 รัฐและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องเฝ้าสังเกตการใช้งานและผลลัพธ์จากอารูฐที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งจัดซื้อ ส่งมอบ และใช้งานเพื่อวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมาย

4.3.2 การเฝ้าสังเกตควรมีข้อมูลบริบทของสภาพแวดล้อมในการใช้งาน ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคนที่เป็นเป้าหมายของการใช้กำลังควรจะถูกแยกออกเป็นส่วนๆ เท่าที่เป็นไปได้ เช่น ตามอายุ เพศสรีระ/เพศสภาพ ความทุพพลภาพ (ถ้ามี) และกลุ่มชาติพันธุ์ ผลการเฝ้าสังเกตควรเผยแพร่ออกสู่สาธารณะตามข้อกำหนดเรื่องความโปร่งใสที่ระบุไว้ในส่วนต่อไป ข้อมูลดังกล่าวควรรวมถึงสถิติการเสียชีวิตและการบาดเจ็บรุนแรงจากอารูฐที่มีความร้ายแรงต่ำประเภทต่างๆ ภายในประเทศ

4.3.3 ในการเฝ้าสังเกตควรมีการสุ่มตรวจสอบอารูฐที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง ควรพิจารณาให้มีการการซักล้างติดตัว (หรืออุปกรณ์บันทึกที่ที่เหมาะสมอย่างอื่น) ในเวลาที่ใช้อารูฐที่มีความร้ายแรงต่ำด้วย

4.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูลควรให้ผลลัพธ์ที่เป็นข้อมูลสำหรับการพัฒนาการฝึกอบรม แนวทาง การใช้งาน และนโยบายตามที่จำเป็น

4.3.5 รัฐและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายควรให้ความร่วมมือกันในการเฝ้าสังเกตการใช้งานและผลลัพธ์จากอารูฐที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องโดยองค์กรภายนอก อาทิ องค์กรสิทธิมนุษยชนแห่งชาติและกลไกการร้องเรียนโดยอิสระของกรมตำรวจ รวมถึงองค์กรระหว่างประเทศและองค์กรภาคประชาสังคม ควรพิจารณาผลจากการเฝ้าสังเกตดังกล่าวระหว่างการฝึกอบรมและเมื่อปรับปรุงนโยบายหรือแนวทางให้ทันสมัย

⁵² คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนกล่าวว่า “การพัฒนาอะลูมิเนียมแบบอัตโนมัติที่ปราศจากความเห็นอกเห็นใจและดุลพินิจของมนุษย์สร้างความยุ่งยากทางกฎหมายและจริยธรรมในด้านที่เกี่ยวข้องกับสิทธิในการมีชีวิต รวมถึงคำถามที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบตามกฎหมายในการใช้งานด้วย” คณะกรรมการเชื่อว่าระบบอารูฐเช่นนั้นไม่ควรจะได้รับการพัฒนาขึ้นมาหรือนำมาใช้ในปฏิบัติการเว้นแต่จะมีการระบุว่าการใช้งานเป็นไปตามข้อที่หกของกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมืองและบรรทัดฐานอื่นๆ ของกฎหมายระหว่างประเทศ ดูข้อชี้แนะทั่วไปที่ 36 ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน (2019) ว่าด้วยเรื่องสิทธิในการมีชีวิต ย่อหน้า 65

4.4 ความโปร่งใส

4.4.1 รัฐและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายควรจะมี ความโปร่งใสในเรื่องการควบคุมการใช้งานอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องและนโยบายและหลักเกณฑ์ในการใช้งานให้สอดคล้องกับกฎหมาย ความโปร่งใสควรหมายถึงการให้ข้อมูลเรื่องความเสี่ยงที่เกิดมาจากการใช้อาวุธหรืออุปกรณ์ดังกล่าว หากผู้ผลิตให้แนวทางเรื่องความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ ก็ควรจะต้องอยู่ใน ข้อกำหนดเรื่องความโปร่งใสเหมือนกัน หากเป็นไปได้ รัฐควรพิจารณาขอความเห็นจากประชาชนก่อนที่จะจัดซื้ออาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำชนิดใหม่ และหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายควรจะมีเรื่อง ประเภทของอาวุธที่ตัวเองใช้

4.4.2 อาจมีการปกป้องตัวตนของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายและ/หรือเหยื่อตามที่จำเป็นและเหมาะสม หากมีการกำหนดขีดจำกัดที่สอดคล้องกับกฎหมายในเรื่องรายละเอียดที่อยู่ในมาตรการด้านความ โปร่งใส ก็ไม่ควรใช้ขีดจำกัดดังกล่าวมาเป็นเหตุผลในการไม่เผยแพร่ข้อมูลแบบแยกส่วน

4.4.3 ข้อมูลและข่าวสารที่เกี่ยวข้องควรจะถูกมาแบ่งปันในชุมชนผู้บังคับใช้กฎหมาย ทั้งในระดับ ภูมิภาคและระหว่างประเทศ

4.5 การฝึกอบรม

4.5.1 เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องได้รับการฝึกอบรมการใช้กำลังอย่างถูกกฎหมาย การฝึกฝน นี้ควรรวมถึงการฝึกอบรมเรื่องหลักการและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน วิธีการหลีกเลี่ยงการใช้กำลังด้วย เทคนิคลดความตึงเครียด การแทรกแซงเพื่อคลี่คลาย และการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำซึ่งอาจจะเป็นทางเลือกที่ปลอดภัยและมีประสิทธิภาพมากกว่าอาวุธปืน และ เรื่องกลุ่มบุคคลที่อาจมีความเสี่ยงต่อการใช้งานอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำบางอย่าง⁵³ การฝึกอบรม ควรอิงจากทั้งสถานการณ์จริงและทฤษฎี และต้องรวมการบริหารจัดการความเครียดในสถานการณ์ที่มี การใช้กำลังด้วย การฝึกอบรมควรดำเนินการโดยหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายและหากมีการเสนอ ความช่วยเหลือจากภายนอก ก็ไม่ควรจะมาจากผู้ผลิตอาวุธบางอย่างเท่านั้น หลักสูตรการฝึกอบรมควร ได้รับการตรวจสอบทบทวนอย่างต่อเนื่อง เพื่อผนวกเอาบทเรียนที่ได้รับระหว่างการปฏิบัติการเข้าไป

⁵³ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนและประชาชนแอฟริกา ข้อชี้แนะทั่วไปว่าด้วยสิทธิในการมีชีวิต ย่อหน้า 30

ด้วยและเพื่อให้มั่นใจว่าหลักสูตรสะท้อนถึงนโยบายที่เกี่ยวข้องและกฎหมายข้อบังคับภายในทั้งหมด⁵⁴ นอกจากนี้รัฐควรพิจารณาของความช่วยเหลือทางเทคนิคจากองค์กรระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายจากต่างประเทศ

4.5.2 เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายต้องได้รับการฝึกอบรมเบื้องต้นและการฝึกอบรมเพื่อทบทวนอย่างเหมาะสมในเรื่องการใช้งานและผลลัพธ์จากอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำซึ่งได้รับมอบหรือจัดสรรให้ การฝึกอบรมควรมีมาตรฐานที่สูงและผู้เข้ารับการฝึกควรได้รับอนุญาตให้ถือและใช้งานแต่เฉพาะอาวุธที่ผ่านการฝึกอบรมการใช้งานมาเรียบร้อยแล้ว เจ้าหน้าที่งานผู้บังคับบัญชาและควบคุมดูแลควรได้รับการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่องในเรื่องหน้าที่ซึ่งมาจากการทำงานบังคับบัญชาในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการใช้กำลัง

55

4.5.3 การฝึกอบรมควรจะมีการให้ข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงของบุคคลบางกลุ่มที่เกิดมาจากผลของอาวุธบางอย่าง และวิธีการระบุดับบุคคลที่มีความเสี่ยงเป็นพิเศษ⁵⁶ ผู้เข้ารับการฝึกอบรมต้องไม่เพียงแต่ตระหนักถึงความเสี่ยงในเบื้องต้นที่จะเกิดการบาดเจ็บจากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำซึ่งพวกเขาอาจได้รับมอบหมายแต่ต้องตระหนักถึงการบาดเจ็บขั้นทุติยภูมิที่อาจเกิดขึ้นด้วย (ยกตัวอย่างเช่น ถ้าหากบุคคลคนหนึ่งซึ่งเป็นเป้าของการใช้อาวุธตกจากที่สูงหรือตกลงบนพื้นแข็ง) ผลลัพธ์และความเสี่ยงเหล่านี้ควรจะอยู่ในกระบวนการปฏิบัติงานมาตรฐานด้วย

4.5.4 ตามหลักสิทธิมนุษยชนว่าด้วยการป้องกัน ต้องมีการฝึกอบรมเรื่องการปฐมพยาบาลในกรณีฉุกเฉินให้กับเจ้าหน้าที่งานผู้บังคับใช้กฎหมายทุกคนเพื่อให้พวกเขาตอบสนองอย่างมีประสิทธิภาพต่อการบาดเจ็บหรือผลกระทบอื่นๆ ที่อาจจะเป็นผลมาจากการใช้อาวุธที่พวกเขาได้รับมอบมา เจ้าหน้าที่งานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องตระหนักถึงการบาดเจ็บที่อาจเกิดจากอาวุธที่พวกเขาได้รับอนุญาตให้ใช้งานและต้องได้รับการฝึกอบรมการรับมือกับผลลัพธ์เหล่านั้นด้วย การฝึกอบรมต้องกล่าวถึงข้อกำหนดสำหรับการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์แบบพิเศษ (รวมถึงบุคคลที่มีความเสี่ยง) และความจำเป็นที่จะต้องรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินการใช้งานอาวุธ ประสิทธิภาพ และประเด็นด้านความปลอดภัย

⁵⁴ OHCHR, สิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย : คู่มือการฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับเจ้าหน้าที่งานผู้บังคับใช้กฎหมาย, บทที่ 5 และ OSCE/ODIHR และสภายุโรป, แนวทางว่าด้วยเสรีภาพของการชุมนุมโดยสันติ ย่อหน้า 178

⁵⁵ OHCHR, สิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย : คู่มือการฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับเจ้าหน้าที่งานผู้บังคับใช้กฎหมาย, บทที่ 5

⁵⁶ หลักพื้นฐานข้อที่ 19 และ 20 ดูเพิ่มเติมในรายงานโดยผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวดเร็ว และโดยพลการ (A/HRC/26/36) ย่อหน้า 106

4.6 การให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์

4.6.1 ต้องให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์แก่บุคคลที่ได้รับบาดเจ็บหรือผลกระทบโดยเร็วที่สุด⁵⁷ การให้ความช่วยเหลือต้องไม่มีการแบ่งแยกใดๆ ทั้งสิ้น ฉะนั้น ต้องให้ความช่วยเหลือตามสมควรโดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้บาดเจ็บเป็นผู้ต้องสงสัยว่ากระทำความผิด การแบ่งแยกในการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์จะถือว่ามิได้เหตุผลเฉพาะเมื่อเป็นเหตุผลทางการแพทย์ เช่น ความจำเป็นเร่งด่วนในการรักษา ดังนั้นควรให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์โดยดูจากความรุนแรงของการบาดเจ็บ

4.6.2 หากเป็นไปได้ ควรจัดหาอุปกรณ์ปฐมพยาบาลที่เหมาะสมให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเสมอ (เช่น ในยานพาหนะของตำรวจและระหว่างชุมนุม) ไม่ว่าจะในกรณีใด ผู้บาดเจ็บหรือได้รับผลกระทบก็ต้องเข้าถึงรถพยาบาลได้เสมอ

4.6.3 เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องอำนวยความสะดวกและให้ความร่วมมือในการให้ความช่วยเหลือทางการแพทย์ทุกครั้ง รวมถึงให้ข้อมูลเกี่ยวกับอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องที่ใช้ด้วย⁵⁸ หน้าที่นี้คือสิ่งต้องปฏิบัติเมื่อปฏิสัมพันธ์กับผู้ประกอบวิชาชีพทางการแพทย์ที่ให้ความช่วยเหลือตามหน้าที่และผู้ให้การดูแลสุขภาพที่มีทักษะเหมาะสม

4.7 การขนส่ง

4.7.1 รัฐจะควบคุมดูแลการขนส่งอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดรวมถึงการส่งออกและนำเข้าโดยเป็นไปตามหน้าที่รับผิดชอบในระดับสากลของตน⁵⁹ รัฐจะต้องมีกระบวนการ

⁵⁷ หลักพื้นฐานข้อ 5(C)

⁵⁸ ดูตัวอย่างในคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีระหว่างลิเบเนคอฟกับประเทศมอลโดวา ตัดสินเมื่อวันที่ 25 มกราคม 2011, ย่อหน้า 38 และคดีระหว่างครอบครัวจาชินสกีกับประเทศลัตเวีย ตัดสินเมื่อวันที่ 21 ธันวาคม 2010, ย่อหน้า 56-68

⁵⁹ หน้าที่รับผิดชอบดังกล่าวอาจมาจากการปฏิบัติตามสนธิสัญญาการค้าอาวุธ (2013) ภายใต้กฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล จากการเป็นสมาชิกขององค์กรระดับภูมิภาค หรือจากการปฏิบัติตามสนธิสัญญาระดับภูมิภาคที่เกี่ยวข้อง

ประเมินความเสี่ยงเพื่อให้มั่นใจว่าอาวุธดังกล่าวไม่ได้ถูกใช้เพื่อกระทำหรือส่งเสริมการละเมิดสิทธิมนุษยชนสากลหรือสิทธิที่จะมีชีวิตอยู่ ที่จะมีร่างกายที่สมบูรณ์ ที่จะมีเสรีภาพในการชุมนุมอย่างสันติ หรือที่จะได้รับการพิจารณาอย่างเป็นธรรม หรือกระบวนการรับรองโดยชอบธรรมหรือสิทธิมนุษยชน ข้ออื่นก่อนที่อนุญาตให้มีการขนส่ง⁶⁰

4.7.2 ห้ามไม่ให้ขนส่งอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งการใช้งานตามที่มอบหมาย คาดหมาย หรือตั้งใจเป็นการทรมาน การปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี⁶¹

4.7.3 ห้ามไม่ให้ขนส่งอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องซึ่งก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะบาดเจ็บหรือเสียชีวิตอย่างไม่สมควรหลังจากการใช้งานตามที่มอบหมาย คาดหมาย หรือตั้งใจ โดยต้องคำนึงถึงข้อมูลด้านสิทธิมนุษยชนของรัฐที่เป็นผู้รับอาวุธด้วย

4.8 ความร่วมมือและความช่วยเหลือระหว่างประเทศ

4.8.1 รัฐที่อยู่ในสถานะจะทำเช่นนั้นต้องพิจารณาคำขอให้ร่วมมือและช่วยเหลือจากนานาประเทศโดยการจัดส่งอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง (รวมถึงอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลด้วย) ให้ดี รัฐที่ได้รับอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต้องพิจารณาคำขอให้มีการฝึกอบรมการใช้งานอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

4.8.2 เพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่ดี การให้ความช่วยเหลือต้องมาพร้อมการสนับสนุนเรื่องการฝึกอบรมการใช้งานอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสม และวิธีการป้องกันผลลัพธ์ทางลบที่เกี่ยวข้องกับการใช้งาน

5. อาวุธที่ผิดกฎหมายและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

อาวุธและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องต่อไปนี้เป็นกฎหมายสิทธิมนุษยชนสากล รายการนี้ยังไม่ครอบคลุมทั้งหมด

⁶⁰ ดูสนธิสัญญาการค้าอาวุธ ข้อที่ 7

⁶¹ ดูตัวอย่างในงานของกองทุนวิจัยโอเมกาและแอมเนสตี้ อินเตอร์เนชั่นแนล การยุติการค้าเครื่องมือเพื่อการทรมาน : หัวหลักที่สำคัญ, สหราชอาณาจักร, 2017 (ดูได้ที่ <https://bit.ly/2IAADPH>) หลักการเดียวกันนี้ใช้กับอาวุธที่กล่าวถึงในข้อ 5.1 ในส่วนถัดไป

5.1 อาวุธที่ผิดกฎหมาย

การใช้อาวุธต่อไปนี้ถือว่าการฝ่าฝืนสิทธิมนุษยชนสากล ห้ามมิให้นำมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย

- กระบองแหลม⁶²
- แสงเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอดอย่างถาวร⁶³
- อาวุธที่โจมตีด้วยพลังงานโดยตรง⁶⁴

5.2 อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องที่ผิดกฎหมาย

อุปกรณ์ต่อไปนี้มีลักษณะย้ายยัดศักดิ์ศรีหรือสร้างความเจ็บปวดโดยไม่จำเป็นและห้ามใช้ในการบังคับใช้กฎหมายโดยเด็ดขาด

- โซ่โลหะ (กุญแจมือ)
- ตรวนขาและข้อมือ⁶⁵
- เครื่องตอกนิ้วหรือเครื่องรัดนิ้ว
- เครื่องพันธนาการที่มีหนามแหลมหรือกระแสไฟฟ้าวิ่งผ่าน
- เครื่องพันธนาการที่มีน้ำหนัก

6. การใช้กำลังในสถานการณ์เฉพาะ

6.1 ระหว่างการจับกุม

⁶² ดูตัวอย่างในระเบียบของรัฐสภาและสภายุโรปข้อที่ 2019/125 ว่าด้วยการค้าสินค้าบางชนิดที่สามารถนำไปใช้เพื่อการลงโทษประหารชีวิต หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย้ายยัดศักดิ์ศรี, 16 มกราคม 2019

⁶³ พิธีสารว่าด้วยอาวุธแสงเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด (หลักเกณฑ์ข้อที่ 4 ในอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามใช้อาวุธตามแบบบางชนิด ปี 1980)

⁶⁴ ดูตัวอย่างใน Jürgen Altmann, "Millimetre waves, lasers, acoustics for non-lethal weapons? Physics analyses and inferences", Forschung Deutsche Stiftung Friedensforschung (DSF) No. 16, Osnabrück, Germany (ที่ <http://bit.ly/2sDlmlc>)

⁶⁵ กฎเนลสัน แมนเดลาข้อที่ 41(1)

6.1.1 เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายมักจะใช้กำลังในระหว่างการจับกุม ควรใช้กำลังเฉพาะเมื่อจำเป็นเท่านั้น กำลังที่ใช้ในระหว่างการจับกุมควรจะเหมาะสมกับวัตถุประสงค์และการขัดขืนที่เผชิญ การจับกุมต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์การบังคับใช้กฎหมายที่ชอบธรรมเท่านั้น กรณีที่บุคคลหลบหนีการจับกุม ต้องใส่ใจหลักการความเหมาะสม กล่าวคือระดับของกำลังที่ใช้ในการขัดขวางการหลบหนีต้องสมดุลงกับความรุนแรงของอันตรายที่อาจเกิดมาจากบุคคลที่กำลังหลบหนี⁶⁶ เมื่อความจำเป็นที่ต้องใช้กำลังผ่านพ้นไปแล้ว การใช้กำลังหลังจากนั้นถือว่าผิดกฎหมาย การจับกุมและคุมขังต้องไม่ถูกนำมาใช้เป็นเหตุผลให้ใช้กำลังเกินกว่าเหตุ คุกคาม หรือลงโทษหรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้ายทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

6.1.2 แนวทางฉบับปัจจุบันไม่ได้ครอบคลุมการใช้ร่างกายของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย (โดยเฉพาะมือหรือแขน) และอุปกรณ์ในการยับยั้ง เช่น กุญแจมือ หลักทั่วไปในการใช้กำลังซึ่งใช้กับอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องก็ใช้กับวิธีการเหล่านี้เช่นกัน

6.1.3 สุนัขตำรวจทั้งหมดที่อยู่ร่วมด้วยในระหว่างการจับกุมต้องได้รับการฝึกฝนอย่างเหมาะสม พวกมันควรจะอยู่ภายใต้การควบคุมอย่างมีประสิทธิภาพของผู้ดูแลตลอดเวลา รวมถึงตอนที่ไม่ได้ผูกติดกับสายจูงด้วย⁶⁷ สุนัขตำรวจอาจทำให้เหยื่อบาดเจ็บอย่างรุนแรงได้ ยังมีความเสี่ยงการติดเชื้อขั้นทุติยภูมิจากการถูกสุนัขกัดด้วย⁶⁸

6.1.4 อุปกรณ์ที่สร้างความสับสนหรือทำให้วอกแวก อาทิ ระเบิดดอกไม้ไฟ มีไว้สำหรับเตือนหรือช่วยอำนวยความสะดวกในการจับกุมอย่างปลอดภัย โดยเฉพาะในปฏิบัติการที่มีความเสี่ยงสูง การใช้ระเบิดดอกไม้ไฟกับบุคคลโดยตรงจะถือว่ามิชอบด้วยกฎหมาย เพราะสามารถก่อให้เกิดการบาดเจ็บจากการเผาไหม้หรือระเบิดอย่างรุนแรงและในบางกรณีอาจถึงขั้นเสียชีวิตด้วย

⁶⁶ ดูตัวอย่างคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีระหว่างนาโฆวากับพวกและประเทศบัลแกเรีย ตัดสินเมื่อวันที่ 6 กรกฎาคม 2005 ย่อหน้า 95 และ 99 และ OHCHR, สิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย : คู่มือการฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนสำหรับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย บทที่ 6

⁶⁷ UNODC/OHCHR, หนังสือคู่มือการใช้กำลังและอาวุธในการบังคับใช้กฎหมาย หน้า 84

⁶⁸ ดูตัวอย่างจาก P.C. Meade, "Police and domestic dog bite injuries: What are the differences? What are the implications about police dog use?", *Injury Extra*, vol. 37, No. 11 (พฤศจิกายน 2006), หน้า 395–401

6.2 ระหว่างการคุมขัง

6.2.1 บุคคลที่ถูกคุมขังมีความเสี่ยงเป็นพิเศษที่จะได้รับบาดเจ็บจากอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ⁶⁹ ตามกฎเกณฑ์มาตรฐานขั้นต่ำของสหประชาชาติว่าด้วยการปฏิบัติกับนักโทษ (กฎเนลสัน แมนเดลา) ผู้ต้องขังทั้งหมดต้องได้รับการปฏิบัติด้วยความเคารพในศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์⁷⁰ ต้องไม่มีผู้ต้องขังคนใดตกเป็นเหยื่อและผู้ต้องขังทุกคนต้องได้รับการคุ้มครองจากการทรมาน หรือการปฏิบัติหรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี ไม่มีสถานการณ์ใดที่อาจถูกหยิบยกขึ้นมาเป็นเหตุผลสำหรับการปฏิบัติหรือลงโทษดังกล่าว ความปลอดภัยและมั่นคงของผู้ต้องขัง เจ้าหน้าที่ และผู้เข้าเยี่ยม จะได้รับการดูแลตลอดเวลา⁷¹

6.2.2 ระเบียบข้อบังคับในการคุมขังควรระบุให้ชัดเจนว่าอนุญาตให้ใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องแบบใด ใช้โดยใคร และสามารถใช้อำนาจในลักษณะใดได้บ้าง ควรมีการกำหนดกฎและกระบวนการในการใช้งานให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล เจ้าหน้าที่งานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องถูกห้ามไม่ให้ถืออาวุธส่วนตัวเข้ามาในสถานที่คุมขัง บุคคลที่ถูกคุมขังควรได้รับทราบระเบียบข้อบังคับที่กำกับควบคุมการใช้กำลังอยู่

6.2.3 พนักงานผู้ดูแลผู้ถูกคุมขังต้องไม่ใช้กำลังกับบุคคลที่ถูกคุมขังเว้นแต่จะเป็นทางเลือกสุดท้ายและเฉพาะในกรณีที่เป็นการป้องกันตัว มีความพยายามที่จะหลบหนี หรือการขัดขืนโดยที่มีหรือไม่มีอาวุธต่อคำสั่งที่มาจากกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับ⁷² ไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ตาม การใช้กำลังจะต้องเหมาะสมกับการข่มขู่คุกคามของบุคคลที่เป็นเป้าในการใช้กำลังและวัตถุประสงค์ที่ชอบธรรม อาจใช้กำลังอย่างเหมาะสมเมื่อจำเป็นเพื่อปกป้องผู้ต้องขัง รวมถึงเมื่อผู้ต้องขังทำร้ายตนเองด้วย

6.3 ระหว่างการชุมนุม (การจัดการความสงบเรียบร้อยของประชาชน)

⁶⁹ ดูตัวอย่างจาก E. Hoffberger-Pippan, "Non-Lethal Weapons and International Law: A Three- Dimensional Perspective", PhD Thesis, Johannes Kepler University, Linz, Austria, 2019, §III (A)(2)

⁷⁰ ดูกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อที่ 10

⁷¹ กฎเนลสัน แมนเดลาข้อที่ 1

⁷² กฎเนลสัน แมนเดลาข้อที่ 82(1) ดูเพิ่มเติมในข้อกำหนดของสหประชาชาติว่าด้วยการคุ้มครองเยาวชนผู้ถูกคุมขัง อนุมัติโดยที่ประชุมสมัชชาใหญ่ในข้อมติที่ 45/113 เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 1990, ภาคผนวก, ย่อหน้า 65

6.3.1 เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายควรเคารพและคุ้มครองสิทธิในการชุมนุมอย่างสงบสันติโดยไม่แบ่งแยกกีดกันและเป็นไปตามกฎหมายสากล⁷³ สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของผู้เข้าร่วมต้องได้รับการเคารพและคุ้มครอง แม้ว่าการชุมนุมจะถือว่ามีชอบด้วยกฎหมาย⁷⁴ เทคนิคการลดความตึงเครียดที่เหมาะสมควรถูกนำมาใช้เพื่อลดความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรงให้เหลือน้อยที่สุด เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายควรตระหนักว่าการแสดงให้เห็นอุปสรรคที่มีความร้ายแรงต่ำอย่างชัดเจนอาจทำให้ความตึงเครียดเพิ่มขึ้นในระหว่างการชุมนุมได้ หากการใช้กำลังเป็นเรื่องเหมาะสมและจำเป็นในการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างชอบธรรม ต้องดำเนินการตามขั้นตอนป้องกันทั้งหมดเพื่อหลีกเลี่ยงหรืออย่างน้อยก็ลดความเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บหรือเสียชีวิตให้เหลือน้อยที่สุด⁷⁵

6.3.2 ในการชุมนุมที่มีบุคคลบางคนแสดงพฤติกรรมรุนแรง เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมีหน้าที่แยกแยะระหว่างบุคคลเหล่านั้นและผู้เข้าร่วมการชุมนุมคนอื่น⁷⁶ ที่สิทธิในการชุมนุมอย่างสงบสันติไม่ควรได้รับผลกระทบ หากเล็งเห็นแล้วว่าอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำเป็นวิธีการที่เหมาะสมในการจัดการกับการแสดงออกที่รุนแรงของบุคคล ก็ควรต้องให้ความสนใจตามที่สมควรกับบุคคลที่สามและผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์แต่ไม่มีส่วนร่วมซึ่งอยู่ในระยะใกล้

6.3.3 การใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำเพื่อสลายการชุมนุมควรเป็นมาตรการลำดับสุดท้าย ก่อนที่จะเห็นชอบให้มีการสลายการชุมนุม หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายควรพยายามระงับตัวบุคคลที่มีพฤติกรรมรุนแรงและแยกคนเหล่านั้นออกมาจากผู้เข้าร่วมคนอื่น การทำเช่นนั้นอาจทำให้การชุมนุมหลักยังคงดำเนินต่อไปได้⁷⁷ หากการแทรกแซงเหล่านี้ไม่มีประสิทธิภาพ เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายอาจใช้อาวุธแบบระบุกลุ่มไม่ใช่ตัวบุคคล (เช่น ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงหรือแก๊สน้ำตา) หลังจากที่ได้ออกคำเตือนอย่างเหมาะสมแล้ว เว้นแต่การเตือนจะทำให้เกิดความล้มเหลวซึ่งจะก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะนำไปสู่การบาดเจ็บรุนแรงหรือเปล่าประโยชน์ในสถานการณ์นั้น นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมการชุมนุมยังควรได้รับเวลาในการปฏิบัติตามคำเตือนและต้องเปิดพื้นที่หรือเส้นทางที่ปลอดภัยสำหรับเคลื่อนที่ไปด้วย

6.3.4 การใช้ปืนเพื่อสลายการชุมนุมถือว่ามีชอบด้วยกฎหมาย ในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องใช้กำลัง อาจใช้แต่เฉพาะอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำเท่านั้น ในสถานการณ์ดังกล่าว อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำที่สามารถเล็งเฉพาะตัวบุคคลได้ต้องเล็งไปยังบุคคลที่แสดงพฤติกรรมรุนแรงเท่านั้น อาวุธ อย่างเช่น

⁷³ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ข้อที่ 21, ข้อมติที่ 25/38 ของสภาสิทธิมนุษยชน ย่อหน้า 3-4

⁷⁴ รายงานว่าด้วยการจัดการการชุมนุมอย่างเหมาะสมซึ่งผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยพลการและผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและเสรีภาพในการสมาคมทำร่วมกัน (A/HRC/31/66), ย่อหน้า 13-17 และ 25

⁷⁵ เพิ่งอ้างถึง ย่อหน้า 52 และข้อมติที่ 25/38 ของสภาสิทธิมนุษยชน ย่อหน้า 9

⁷⁶ OHCHR, สิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย : คู่มือการฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย บทที่ 9

⁷⁷ รายงานว่าด้วยการจัดการการชุมนุมอย่างเหมาะสมซึ่งผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยพลการและผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและเสรีภาพในการสมาคมทำร่วมกัน (A/HRC/31/66), ย่อหน้า 52 และข้อมติที่ 25/38 ของสภาสิทธิมนุษยชน ย่อหน้า 9

สารเคมีที่ทำให้เกิดการระคายเคืองซึ่งยิ่งออกไปจากระยะไกล (แก๊สน้ำตา) ควรจะเล็งไปยังกลุ่มบุคคลที่แสดงพฤติกรรมรุนแรง เว้นแต่ในสถานการณ์ที่การเล็งไปยังผู้ชุมนุมทั้งหมดจะชอบด้วยกฎหมาย การใช้อาวุธดังกล่าวควรคำนึงถึงผลกระทบต่อผู้เข้าร่วมที่ไม่ได้แสดงท่าทีรุนแรงหรือผู้อยู่ในเหตุการณ์แต่ไม่ได้มีส่วนร่วม นอกจากนี้ เมื่อคิดจะใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำหรืออุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับผู้เข้าร่วมชุมนุม ควรใส่ใจเรื่องความตระหนักแตกตื่นที่จะเกิดขึ้นฝูงชน รวมถึงความเสี่ยงที่จะเหยียบกันด้วย ควรใช้แต่เฉพาะอาวุธที่ได้มาตรฐานความแม่นยำระดับสากลเท่านั้น

6.3.5 กำแพงที่นำมาใช้ไม่ควรเป็นประเภทที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงต่อความปลอดภัย ลวดหนาม ลวดหนามหีบเพลง หรือกำแพงที่มีหนามแหลมมักก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บต่อผู้เข้าร่วมการชุมนุมโดยไม่จำเป็น หากจำเป็นต้องใช้กำแพง ควรเลือกใช้ประเภทที่มีความปลอดภัย

6.3.6 บุคลากรทางการแพทย์ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มาปฏิบัติหน้าที่หรือเป็นอาสาสมัครควรเข้าถึงบุคคลที่ได้รับบาดเจ็บได้อย่างปลอดภัย

7. การใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำบางอย่างและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

เนื้อหาในส่วนนี้ว่าด้วยเรื่องประเด็นสำคัญและข้อพิจารณาบางอย่างเกี่ยวกับใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำบางชนิด รายการอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำนี้ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ประกอบไปด้วยอาวุธที่ใช้กันอย่างแพร่หลายที่สุดในการบังคับใช้กฎหมายขณะนี้ อาวุธบางอย่างถูกสร้างมาสำหรับใช้กับบุคคล ขณะที่บางอย่างมีความเจาะจงน้อยกว่าและมีไว้สำหรับใช้กับกลุ่มบุคคล คำอธิบายเรื่องความเสี่ยงหรือการใช้งานอย่างผิดกฎหมายที่อาจเกิดขึ้นยังไม่ถือว่าครบถ้วนสมบูรณ์ แต่ก็นำเสนอปัญหาเกี่ยวกับอาวุธบางชนิดที่พบได้บ่อยที่สุด

แนวทางที่ให้ไว้ในเนื้อหาส่วนนี้จะเสริมหลักการทั่วไปในการใช้กำลังและอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำขำงต้น เมื่อมีการใช้อาวุธที่อาจจะสังหารหรือก่อให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงต่อบุคคล การใช้กำลังดังกล่าวต้องเป็นไปตามกฎที่ระบุไว้ในข้อที่ 9 ของหลักพื้นฐานในการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

7.1 กระบองตำรวจ

การใช้งานและรูปแบบ

7.1.1 กระบองตำรวจ (หรือที่เรียกว่าตะบองหรือกระบองสั้น) คืออาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำที่เจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายมักจะได้รับมอบมากที่สุด กระบองตำรวจมักจะทำมาจากไม้ ยาง พลาสติก หรือโลหะ และมีหลากหลายขนาด บ้างก็ยาวเกือบหนึ่งเมตร ผลิตภัณฑ์ที่มีขายอย่างแพร่หลายในตลาดทุกวันนี้คือไม้กระบองตรงแบบมีมือจับด้านข้าง (ทอนฟา) และไม้กระบองแบบยึดได้⁷⁸

7.1.2 กระบองถูกนำมาใช้ในการบังคับใช้กฎหมายอย่างหลากหลาย บ้างก็ไม่ได้เกี่ยวข้องกับใช้งานในฐานะอาวุธสำหรับใช้กับบุคคล แต่มักจะถูกใช้เป็นอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำสำหรับให้เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายปกป้องตัวเองต่อผู้คุกคามที่มีความรุนแรงหรือเพื่อจับกุมผู้ต้องสงสัยซึ่งขัดขืนอย่างรุนแรงตามกฎหมาย

สถานการณ์ที่การใช้งานถูกกฎหมาย

7.1.3 โดยทั่วไปแล้วกระบองคืออาวุธที่ถูกออกแบบมาสำหรับใช้กับบุคคลที่สร้างหรือขู่ว่าจะสร้างความบาดเจ็บให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายหรือประชาชน การใช้กระบองตีควรเล็งไปที่แขนหรือขาของผู้จู่โจมคุกคาม

ความเสี่ยงจำเพาะ

⁷⁸ กองทุนโอเมกา “กระบองตำรวจ” (ไม่มีการเผยแพร่), 2014

7.1.4 การใช้กระบองตีไปที่แขนตรงกระดูกและข้อต่อก่อให้เกิดความเสี่ยงสูงที่จะเกิดกระดูกหลุด กระดูกหัก และการบาดเจ็บที่เนื้อเยื่ออ่อน⁷⁹ ควรหลีกเลี่ยงการใช้กระบองที่มหรือตอกไปที่หน้าอก คอ หรือศีรษะ เพราะจะเสี่ยงต่อการบาดเจ็บและอาจกระทบกระเทือนถึงอวัยวะสำคัญได้

สถานการณ์ที่การใช้งานผิดกฎหมาย

7.1.5 เจ้าพนักงานควรหลีกเลี่ยงการใช้กระบองทุบตีจุดอ่อนในโหวบร่างกาย เช่น ศีรษะ ลำคอและคอ กระดูกสันหลัง ไต และหน้าท้อง ไม่ควรล็อกศีรษะให้อยู่กับที่ด้วยกระบอง เพราะมีความเสี่ยงอย่างมากที่จะก่อให้เกิดการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บรุนแรงจากการบีบตัวของเส้นเลือดใหญ่หรือทางเดินหายใจ ยังมีความเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บที่กล่องเสียง หลอดลม และกระดูกโคนลิ้น ต้องไม่ใช้กระบองกับบุคคลที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องและไม่ได้แสดงพฤติกรรมรุนแรง การทำเช่นนั้นจะถือเป็นการทรมาน การปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรี

7.2 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองชนิดพกพา

การใช้งานและรูปแบบ

7.2.1 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองชนิดพกพา (หรือสารกระตุ้นน้ำตา) มีไว้ใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย ที่พบบ่อยที่สุดคือสเปรย์พริกไทย (หรือที่เรียกว่า oleoresin capsicum หรือตัวย่อ OC), PAVA และสเปรย์ CS สเปรย์พริกไทยมีส่วนผสมของแคปไซซิน สารเคมีที่สกัดมาจากผลของพื้บางชนิดที่ถูกนำมาผสมกับน้ำและอัดอากาศให้กลายเป็นละออง สเปรย์มาในรูปแบบของไอพ่นหรือ “ไอหมอก” โดยไอพ่นสามารถเจาะจงบุคคลได้มากกว่า

7.2.2 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองใช้เพื่อยับยั้งหรือขัดขวางผู้คุกคามที่รุนแรงหรือช่วยในการจับกุมผู้ต้องสงสัยที่ขัดขืนอย่างรุนแรงตามกฎหมาย⁸⁰ นอกจากนั้นยังใช้สำหรับฉีดพรมใส่ใบหน้าของบุคคลจากระยะไกลไม่เกินสองสามเมตร ส่งสารเคมีไปยังดวงตา จมูก และปาก ทำให้เกิดการระคายเคืองต่อตา ทางเดินหายใจส่วนบน และผิวหนัง⁸¹ สเปรย์แบบพกพามีหลากหลายขนาดและปล่อยสารเคมีออกมาในปริมาณที่หลากหลาย

⁷⁹ M. Stark (ed.), *Clinical Forensic Medicine: A Physician's Guide*, ตีพิมพ์ครั้งที่ 2 (Humana Press, New York, 2005), หน้า 198

⁸⁰ กองทุนโอเมกา, “เทคโนโลยีควบคุมฝูงชน : การประเมินเทคโนโลยีสำหรับควบคุมทางการเมือง”, 2000

⁸¹ J. McGorrigan and J.J. Payne-James, “Irritant Sprays: Clinical Effects and Management”, Faculty of Forensic and Legal Medicine, United Kingdom, 2017 (ดูได้ที่ <http://bit.ly/2R4mfDE>)

สถานการณ์ที่การใช้งานถูกกฎหมาย

7.2.3 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองควรใช้เฉพาะเมื่อมีข้อมูลทางพิษวิทยาเพียงพอที่จะยืนยันว่ามันจะไม่ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพอย่างไม่สมควรและสามารถใช้กับเป้าหมายได้อย่างแม่นยำ สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองควรนำมาใช้เฉพาะเมื่อเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายมีเหตุผลให้เชื่อว่ามี ความเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บ

ความเสี่ยงจำเพาะ

7.2.4 เมื่อใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองอย่างถูกต้อง โดยปกติแล้วผลกระทบจะคงอยู่ เพียงชั่วคราวแค่ประมาณไม่เกินสามชั่วโมง⁸² การอยู่ในที่ที่มีอากาศถ่ายเทและใช้น้ำเย็นล้างดวงตา⁸³ จะช่วยบรรเทาผลกระทบได้ภายในหนึ่งหรือสองชั่วโมง แต่บางคนก็มีการแพ้รุนแรงกว่าปกติ ไม่ควรให้ผู้ ต้องสงสัยนอนคว่ำหน้า (นอนราบไปกับพื้นโดยคว่ำหน้า) หลังจากที่สัมผัสกับสารเคมี หากบุคคลที่ได้รับ ผลกระทบจากสารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองถูกควบคุมตัวไว้ ก็จะต้องเฝ้าสังเกตการหายใจอย่าง ต่อเนื่อง หากเกิดผลกระทบที่ไม่ได้คาดคิดหรือคงอยู่นาน ควรส่งตัวไปรับการประเมินและรักษาจาก ผู้เชี่ยวชาญตามความเหมาะสม

7.2.5 การใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองสามารถทำให้หายใจติดขัด คลื่นไส้ อาเจียน ระคาย เคืองบริเวณทางเดินหายใจ ท่อน้ำตา และดวงตา กล้ามเนื้อกระดูก เจ็บแน่นหน้าอก ผิวหนังอักเสบหรือ ภูมิแพ้ได้ หากได้รับในจำนวนมาก ก็สามารถทำลายเนื้อเยื่อบริเวณทางเดินหายใจและระบบย่อยอาหาร น้ำท่วมปอดและเลือดออกที่อวัยวะภายในได้⁸⁴ มีความเป็นไปได้ที่จะเกิดการไหม้หรือการบาดเจ็บอื่นๆ จากการสัมผัสกับสารละลายโดยตรงถ้าหากไม่ได้เจือจางก่อนสัมผัสกับผิวหนัง มีความเสี่ยงเป็นพิเศษที่ สารละลายจะติดไฟหากเป้าหมายสูบบุหรี่

⁸² J.J. Payne-James, G. Smith, E. Rivers, S. O'Rourke, M. Stark and N. Sutcliffe, "Effects of incapacitant spray deployed in the restraint and arrest of detainees in the Metropolitan Police Service area, London, UK: a prospective study", *Forensic Science Medicine and Pathology*, vol. 10, No. 1 (มีนาคม 2014), หน้า 62–68

⁸³ น้ำร้อนจะทำให้ยิ่งระคายเคือง

⁸⁴ คำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีระหว่างอับดุลเลาะห์ ยาซากับพวกและประเทศตุรกี ตัดสินเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2013 ย่อ หน้า 30

สถานการณ์ที่การใช้งานผิดกฎหมาย

7.2.6 สารที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองซึ่งมีส่วนผสมของสารก่อมะเร็งหรือสารที่เป็นอันตรายจะต้องไม่ถูกนำมาใช้งาน ควรหลีกเลี่ยงการสัมผัสกับสารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองซ้ำๆ หรือเป็นเวลานาน สารละลายบางอย่างเป็นพิษหรือติดไฟได้ หรืออาจทำให้กระจกตาเป็นรอยถลอก⁸⁵

7.2.7 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองไม่ควรถูกนำมาใช้ในสถานการณ์ที่มีการขัดขึ้นโดยปราศจากอาวุธ⁸⁶ ตามหลักความจำเป็น เมื่อบุคคลพร้อมที่จะอยู่ในความควบคุมของเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายแล้ว การใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองต่อจากนั้นนับว่าผิดกฎหมาย สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองไม่ควรนำมาใช้ในสภาพแวดล้อมแบบปิดโดยไม่มีอากาศถ่ายเทหรือไม่มีทางออก เพราะเสี่ยงจากการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บอย่างรุนแรงจากการขาดอากาศหายใจ

7.3 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองชนิดยิงจากระยะไกล (แก๊สน้ำตา)

การใช้งานและรูปแบบ

7.3.1 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง⁸⁷สามารถยิงจากระยะไกลไปยังกลุ่มบุคคลที่แสดงพฤติกรรมรุนแรงได้ คำว่าแก๊สน้ำตาที่นำมาใช้เรียกสารที่ทำให้เกิดน้ำตาซึ่งตำรวจนำมาใช้ในบางประเทศ สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองที่ยิงจากระยะไกลซึ่งนิยมใช้กันมากที่สุดคือ “CS” (ไม่ว่าจะเป็นแบบผง

⁸⁵ ดู M. Holopainen et al., “Toxic carriers in pepper sprays may cause corneal erosion”, *Toxicology and Applied Pharmacology*, No. 186 (2003) และ P. Rice, D. Jones and D. Stanton, *A literature review of the solvents suitable for the police CS spray device* (Chemical & Biological Defence Establishment, Salisbury, 1997).

⁸⁶ การไต่สวนของศาลอุทธรณ์สหรัฐ (ชั้นที่ 9) คดีระหว่างหน่วยพิทักษ์ป่าเฮตวอเตอร์เฟอร์สกับฮุมโบลด์ท์เคาน์ตี, 240 F.3d 1185 (2000), หน้า 1205–06

⁸⁷ คำว่า “สารควบคุมจลาจล” ถูกนำมาใช้ในอนุสัญญาว่าด้วยการห้ามพัฒนา ผลิต สะสม และใช้อาวุธเคมี และว่าด้วยการทำลายอาวุธเหล่านี้ (อนุสัญญาอาวุธเคมี) โดยในอนุสัญญาสารเหล่านี้ถูกนิยามอย่างกว้างๆ ว่าหมายถึง “สารเคมีใดๆ ที่ไม่ได้อยู่ในตารางซึ่งก่อให้เกิดการระคายเคืองหรือส่งผลกระทบต่อร่างกายของมนุษย์อย่างรวดเร็ว โดยผลกระทบจะหายไปในระยะเวลานั้นๆ หลังจากที่เลิกสัมผัสกับสารดังกล่าว” (ข้อ II (7)) การใช้งานสารเหล่านี้ไม่ได้จำกัดอยู่แค่กับเหตุจลาจล ตามที่รัฐนิยามไว้ในกฎหมายของประเทศ ในปี 2014 สำนักงานเลขาธิการด้านวิชาการขององค์กรเพื่อการห้ามใช้อาวุธเคมีได้ตีพิมพ์หมายเหตุนโยบายของเลขาธิการด้านวิชาการ การสำแดงสารควบคุมการจลาจล คำแนะนำจากคณะที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์ (S/1177/2014) (ดูที่ <http://bit.ly/2Dp3CXb>).

แป้งอนุเล็กหรืออนุภาค CS จากไฟโรเจน) ซึ่งถูกยิงออกมาในรูปแบบวัตถุเคลื่อนที่วิถีโค้งหรือไม่ก็ในระเบิดมือสำหรับขว้าง ระเบิดกลิ่นเหม็นก็ยิ่งจากระยะไกลเช่นกัน

7.3.2 เป้าหมายของการใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองโดยอิงจากระยะไกลมักจะเป็นการสลายกลุ่มคนและขัดขวางไม่ให้ก่อความรุนแรง ในกรณีดังกล่าว ควรจะยิงแบบทำมุมสูง⁸⁸

ความเสี่ยงจำเพาะ

7.3.3 เมื่อมีการใช้สารที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองกับฝูงชนในพื้นที่ปิด อย่างเช่น สนามฟุตบอล ก็อาจเกิดการเหยียบกันได้⁸⁹ แก๊สน้ำตาอาจส่งผลกระทบต่อคนทั้งกลุ่มในพื้นที่เปิด เพราะการเปลี่ยนแปลงของทิศทางลม ในบางกรณี ผลลัพธ์จากการใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองอาจรุนแรงจนถึงแก่ชีวิต⁹⁰ อย่างเช่น เมื่อสารกระจายไปในพื้นที่ปิดและทำให้การสัมผัสอยู่ในระดับสูง ดอกไม้เพลิงที่มีสารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองอาจทำให้เกิดการเสียชีวิตถ้าหากเผาไหม้ใกล้วัตถุที่ติดไฟได้และทำให้เกิดเพลิงไหม้

7.3.4 ถ้าหากใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองด้านหลังของกลุ่มบุคคลที่ก่อความรุนแรง ก็อาจจะทำให้พวกเขาเดินหน้าเข้าหาเจ้าพนักงานและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย ดังนั้นจึงเพิ่มความเสี่ยงที่จะเกิดการเผชิญหน้าอย่างรุนแรง สารที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองยังส่งผลกระทบต่อเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายด้วย ถ้าหากพวกเขาไม่ได้ป้องกันตัวเองจากกลุ่มไอ/อนุภาคของสารที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองอย่างเหมาะสม

7.3.5 การใช้สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองอาจทำให้หายใจติดขัด คลื่นไส้ อาเจียน ระคายเคืองทางเดินหายใจ ท่อน้ำตา และดวงตา กล้ามเนื้อกระตุก เจ็บแน่นหน้าอก ผิวหนังอักเสบหรือภูมิแพ้ได้ชั่วคราว หากได้รับในปริมาณมาก สามารถทำลายเนื้อเยื่อในช่องทางเดินหายใจและระบบย่อยอาหาร

⁸⁸ คำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีระหว่างอับดุลเลาะห์ ยาซากับพวกและประเทศตุรกี ตัดสินเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2013 ย่อหน้า 42-49

⁸⁹ รายงานของคณะกรรมการนานาชาติเพื่อสืบหาข้อเท็จจริงและสถานการณ์แวดล้อมเหตุการณ์วันที่ 28 กันยายน 2009 ที่ประเทศกินี (S/2009/693, ภาคผนวก), ย่อหน้า 62

⁹⁰ Y. Karagama et al., "Short-Term and Long-Term Physical Effects of Exposure to CS Spray", *Journal of the Royal Society of Medicine*, vol. 96, No. 4 (2003), หน้า 172-74; M. Crowley, *Chemical Control* (Palgrave, London, 2015), หน้า 48 และ R.J. Haar et al., "Health impacts of chemical irritants used for crowd control: a systematic review of the injuries and deaths caused by tear gas and pepper spray", *BMC Public Health*, vol. 17 (2017)

ก่อให้เกิดอาการน้ำท่วมปอดและเลือดออกที่อวัยวะภายในได้⁹¹ ไม่ควรสัมผัสกับสารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองซ้ำๆ หรือต่อเนื่องยาวนาน บุคคลที่สัมผัสกับสารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองควรทำความเข้าใจและอาการร่างกายทันทีที่ทำได้

สถานการณ์ที่การใช้งานผิดกฎหมาย

7.3.6 สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองที่ถูกยิงออกไปจะต้องไม่เล็งไปที่บุคคล ไม่ว่าในกรณีใดๆ ก็ไม่ควรยิงไปยังศีรษะหรือใบหน้า เพราะเสี่ยงที่จะเกิดการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บรุนแรงจากแรงกระแทก⁹²

7.3.7 โดยทั่วไปแล้ว สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองไม่ควรถูกนำมาใช้ในที่ปิด เช่น ห้องขังในเรือจำ⁹³ ซึ่งไม่มีทางออกหรือการถ่ายเทอากาศที่เหมาะสม เพราะเสี่ยงที่จะเกิดการเสียชีวิตหรือการบาดเจ็บรุนแรงจากการขาดอากาศหายใจ สารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองแบบปนเปื้อนข้ามต่ำ (เช่น PAVA) อาจจะมีเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในพื้นที่แบบนี้มากกว่า

7.3.8 ต้องไม่นำสารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองซึ่งมีสารที่เป็นอันตรายมาใช้ หากพบว่าสารส่งผลกระทบต่อบุคคลในระยะยาว ก็ควรจะพิจารณาว่าผลกระทบดังกล่าวสามารถป้องกันได้ด้วย การควบคุมดูแลและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายให้ดีขึ้น หรือควรจะเลิกใช้สารประเภทดังกล่าว สารเคมีที่เกี่ยวข้อง (เช่น ผลิตภัณฑ์จากการเผาไหม้ของอุปกรณ์ยิงสารเคมี) อาจจะมีพิษด้วยสารเคมีที่ใช้งานหรือที่เกี่ยวข้องซึ่งมีผลเป็นพิษควรจะได้รับ การประเมินและทดสอบ หน่วยงานผู้บังคับ

⁹¹ คำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีระหว่างอับดุลเลาะห์ ยาชา กับพวกและประเทศตุรกี ตัดสินเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2013 ย่อหน้า 30

⁹² คำพิพากษาศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีระหว่างอดายากากับประเทศตุรกี ตัดสินเมื่อวันที่ 22 กรกฎาคม 2014 ย่อหน้า 56–57

⁹³ OHCHR, สิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย : คู่มือการฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย บทที่ 5

ใช้กฎหมายควรจะใช้สารที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองที่มีความเป็นพิษต่ำสุดแต่ยังคงมีประสิทธิภาพในการใช้งานอยู่

7.4 ปืนช็อตไฟฟ้า (เทเซอร์)⁹⁴

การใช้งานและรูปแบบ

7.4.1 ปืนช็อตไฟฟ้ามักจะถูกนำมาใช้ในการปล่อยกระแสไฟฟ้าที่ทำให้กล้ามเนื้อของเป้าหมายหดตัวในแบบที่ผิดปกติ ทำให้ไม่สามารถเคลื่อนไหวได้อย่างที่ตั้งใจ ผลกระทบดังกล่าวนี้เรียกว่า “อาการกล้ามเนื้ออ่อนแรง” กระแสไฟถูกส่งผ่านโพรบโลหะที่ถูกยิงไปยังเป้าหมายแต่ยังคงเชื่อมต่อกับเครื่องส่งกระแสไฟฟ้าผ่านทางลวดเส้นเล็กๆ ระหว่างที่กล้ามเนื้อทำงานผิดปกติ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจะสามารถเข้าแทรกแซงเพื่อควบคุมเป้าหมายโดยวิธีการปกติ อย่างเช่น ใส่กุญแจมือได้ อาวุธนี้หลายๆรุ่นใช้ในโตรเจนแข็งเพื่อยิงลูกดอกออกไปสองลูก โดยที่ลูกดอกจะเชื่อมต่อกับกระแสไฟฟ้าที่เครื่องยิงอาวุธผ่านทางสายไฟ เมื่อลูกดอกปะทะกับร่างกายมนุษย์ กระแสไฟฟ้ากำลังสูงจะถูกส่งไปตามสายไฟ⁹⁵

7.4.2 ปืนช็อตไฟฟ้าจำนวนมากสามารถส่งกระแสไฟฟ้าได้เมื่อกดเข้ากับตัวบุคคลโดยตรง (บางครั้งเรียกว่า “การยิงใส่บุคคลโดยตรง”) แต่ผลขึ้นอยู่กับการสร้างความเจ็บปวดเพื่อให้ยอมทำตามและไม่ได้ก่อให้เกิดอาการกล้ามเนื้ออ่อนแรง

สถานการณ์ที่การใช้งานถูกกฎหมาย

7.4.3 นอกเหนือไปจากการใช้งานอื่นๆ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายใช้ปืนช็อตไฟฟ้าเพื่อสกัดกั้นบุคคลที่มีท่าทีข่มขู่จะทำร้าย (คนอื่นหรือเจ้าพนักงานเอง) จากระยะไกล⁹⁶ ในบางสถานการณ์ ก็ใช้แทนอาวุธปืนและในบางคราวก็ใช้แทนอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำอื่นๆ ซึ่งเป็นอันตรายกว่าต่อตัวเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายหรือบุคคลที่เป็นเป้าหมาย การใช้จุดนำแสงหรือประกายไฟ หรือการเล็งปืนช็อต

⁹⁴ เทเซอร์ (TASER™) คือแบรนด์ปืนช็อตไฟฟ้าชั้นนำในตลาด บางครั้งคำว่า “taser” ก็ถูกนำมาใช้เรียกแทนอาวุธประเภทนี้

⁹⁵ ผู้ผลิตปืนช็อตไฟฟ้ายี่ห้อหนึ่งอ้างว่า กระแสไฟฟ้าที่ไหลเข้าสู่ร่างกายของเป้าหมายอยู่ที่ 1,200 โวลต์เท่านั้น ดูความเห็นของศาลอุทธรณ์สหรัฐ (ชั้นที่ 9) คดีระหว่างไบรอันและแมคเฟอร์สัน (เลขที่ 08–55622) ให้ไว้เมื่อวันที่ 28 ธันวาคม 2009 ย่อหน้า 2 และหมายเหตุ 4

⁹⁶ คำพิพากษาศาลอุทธรณ์สหรัฐ (ชั้นที่ 4) คดีระหว่างอาร์มสตรองและหมู่บ้านไฟน์เฮอริส ตัดสินเมื่อวันที่ 11 มกราคม 2016 หน้า 19 และ

ไฟฟ้าเฉยๆ อาจทำให้บรรลุนิติภาวะในการบังคับใช้กฎหมายอย่างชอบธรรมโดยไม่จำเป็นต้องยิงออกไปจริงๆ

7.4.4 เพื่อหลีกเลี่ยงไม่ให้เป้าหมายถูกช็อตไฟฟ้าอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน ปืนช็อตไฟฟ้าควรจะตัดการจ่ายกระแสไฟฟ้าได้โดยอัตโนมัติ ระยะเวลาการปล่อยกระแสไฟฟ้ามักจะถูกตั้งไว้ที่ไม่เกินห้าวินาที ในปัจจุบันอาวุธชนิดนี้ไม่ได้มีระบบตัดกระแสไฟฟ้าอัตโนมัติทั้งหมด

ความเสี่ยงจำเพาะ

7.4.5 ความเสี่ยงที่เกิดมาจากการปืนช็อตไฟฟ้า ได้แก่ การบาดเจ็บขั้นปฐมภูมิจากกระแสไฟฟ้าหรือรอยไหม้บนผิวหนัง⁹⁷ ผู้สูงอายุอาจได้รับการบาดเจ็บที่กล้ามเนื้อและกระดูกจากการหดตัวของกล้ามเนื้อ ซึ่งเป็นผลมาจากการถูกยิงด้วยอาวุธชนิดนี้มากกว่าคนอื่น⁹⁸ ปืนช็อตไฟฟ้าไม่ควรนำไปใช้กับบุคคลที่อยู่บริเวณที่สูง เพราะเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บทุติยภูมิ โดยเฉพาะบริเวณศีรษะ เช่น อาจเกิดการบาดเจ็บจากการตกจากที่สูงหรือตกลงบนพื้นแข็ง เพราะบุคคลที่ถูกช็อตไฟฟ้าจะไม่สามารถใช้มือเพื่อยับยั้งการตกของตัวเองได้

7.4.6 ความเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บรุนแรงหรือกระทั่งเสียชีวิตนั้นเพิ่มมากขึ้นในบางสถานการณ์ รวมถึงเมื่อบุคคลที่ถูกช็อตไฟฟ้าเป็นโรคหัวใจ กินยาบางชนิด หรือใช้ยากับสุราหรือทั้งสองอย่างเพื่อความบันเทิง หรือมีเหตุผลอื่นที่ทำให้เสี่ยงต่อการเกิดภาวะแทรกซ้อนที่หัวใจ แนวทางของ TASER™ แนะนำว่าหากทำได้ ผู้ใช้งานควรหลีกเลี่ยงการเล็งไปที่หน้าอกบริเวณใกล้กับหัวใจ เพื่อลดความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงหรือการเสียชีวิต⁹⁹ เด็กและผู้ใหญ่ที่มีรูปร่างผอมบางอาจเสี่ยงมากกว่า

⁹⁷ J. Payne-James and B. Sheridan, "TASER® Clinical Effects and Management of those subjected to TASER® Discharge", Faculty of Forensic and Legal Medicine, United Kingdom, 2017 (ดูได้ที่ <https://bit.ly/2EXzCmV>).

⁹⁸ คณะอนุกรรมการสภาที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์กลาโหมว่าด้วยเรื่องนัยทางการแพทย์จากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ, คำแถลงว่าด้วยนัยทางการแพทย์ของการใช้ปืนช็อตไฟฟ้า x26 และ M16 ในระบบอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำกับเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความเสี่ยง, สหราชอาณาจักร, 2012 (ดูได้ที่ <http://bit.ly/2AYRieJ>)

⁹⁹ "คำเตือน คำแนะนำ และข้อมูลการใช้งาน CEW ของปืน TASER แบบพกพา : การบังคับใช้กฎหมาย" 19 พฤษภาคม 2017 หน้า 5

คนอื่นๆ ที่จะเกิดการบาดเจ็บภายในจากแผลไหม้ที่ลึกถึงเนื้อเยื่อ เพราะผิวหนังของพวกเขาจะบางกว่าคนอื่น¹⁰⁰ การยิงปืนช็อตไฟฟ้าอาจกระตุ้นให้เกิดการชักเกร็งในผู้ที่เป็นโกลลมชัก ไม่ว่าจะถูกช็อตตรงบริเวณไหนก็ตาม¹⁰¹ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายยังคงจะหลีกเลี่ยงการใช้ปืนช็อตไฟฟ้ากับบริเวณอวัยวะเพศหรือบริเวณบอบบางอื่นๆ ในร่างกาย

7.4.7 พฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงบางอย่างอาจทำให้เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายต้องใช้อุปกรณ์ปืนช็อตไฟฟ้าก็มาจากปัญหาสุขภาพจิต อุปสรรคด้านภาษา ความบกพร่องทางการได้ยิน ความบกพร่องทางการมองเห็น ภาวะบกพร่องทางพัฒนาการระดับประสาทหรือภาวะความบกพร่องทางระบบประสาทและพฤติกรรม หรือความบกพร่องทางการเรียนรู้¹⁰² หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายควรดำเนินการให้ผู้ที่ปฏิบัติงานในสถานการณ์ที่ต้องพบเจอกับบุคคลที่มีความสับสนเสียก่อนแล้วได้มีแนวทางอย่างละเอียดและได้รับการฝึกอบรมให้ระบุความเสี่ยงดังกล่าวและมีความรู้ ความสามารถ และเครื่องมือที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจและหากเป็นไปได้ก็บรรเทาความตึงเครียดในสถานการณ์ที่รุนแรงซึ่งสามารถกระตุ้นให้เกิดการใช้ปืนช็อตไฟฟ้า¹⁰³

7.4.8 การใช้งานปืนช็อตไฟฟ้าเมื่อมีของเหลวที่ติดไฟได้หรือควันไอที่จุดระเบิดได้อาจทำให้เกิดเพลิงไหม้หรือการลุ่ไหม้หรือแม้กระทั่งการระเบิด¹⁰⁴ สารละลายบางอย่างในสเปรย์ที่ก่อให้เกิดการระคายเคืองอาจติดไฟได้และสารละลายอาจจะติดไฟจากประกายไฟที่ถูกยิงออกมาจากปืนช็อตไฟฟ้า

7.4.9 การใช้อุปกรณ์ปืนช็อตไฟฟ้ากับบุคคลเพื่อป้องกันหรือจำกัดพฤติกรรมทำลายตัวเองจะต้องเหมาะสมกับสถานการณ์

¹⁰⁰ คณะอนุกรรมการสภาที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์กลาโหมว่าด้วยเรื่องนัยทางการแพทย์จากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ, คำแถลงว่าด้วยนัยทางการแพทย์ของการใช้ปืนช็อตไฟฟ้าx26 และ M16 ในระบบอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำกับเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความเสี่ยง, สหราชอาณาจักร, 2012

¹⁰¹ เพิ่งอ้างถึง

¹⁰² คณะอนุกรรมการสภาที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์กลาโหมว่าด้วยเรื่องนัยทางการแพทย์จากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ, คำแถลงว่าด้วยนัยทางการแพทย์ของการใช้ปืนช็อตไฟฟ้าx26 และ M16 ในระบบอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำกับเด็กและผู้ใหญ่ที่มีความเสี่ยง, ย่อหน้า 85

¹⁰³ OHCHR, สิทธิมนุษยชนและการบังคับใช้กฎหมาย : คู่มือการฝึกอบรมเรื่องสิทธิมนุษยชนให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย บทที่ 5

¹⁰⁴ คณะอนุกรรมการสภาที่ปรึกษาด้านวิทยาศาสตร์กลาโหมว่าด้วยเรื่องนัยทางการแพทย์จากการใช้อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ, “คำแถลงว่าด้วยนัยทางการแพทย์ของการใช้ระบบอุปกรณ์ไฟฟ้าผ่านตัวนำ TASER X2W , 2016 (ดูได้ที่ <https://bit.ly/2KjxHMu>)

7.4.10 แม้เมื่อการใช้ปืนช็อตไฟฟ้ายิงใส่บุคคลโดยตรงจะเป็นไปตามกฎหมาย แต่ก็อาจจะไม่ได้ผลกับบุคคลที่มีปัญหาสุขภาพจิตรุนแรงหรือคนอื่นที่อาจจะไม่ตอบสนองต่อความเจ็บปวด เช่น คนที่ร่างกายกับจิตใจทำงานไม่ประสานกัน ในสถานการณ์เช่นนี้ ก็มีความเสี่ยงที่จะเกิดการบาดเจ็บรุนแรง¹⁰⁵

สถานการณ์ที่การใช้งานผิดกฎหมาย

7.4.11 ไม่ควรใช้ปืนช็อตไฟฟ้าเพื่อเอาชนะการขัดขืนต่อคำสั่งของเจ้าพนักงานโดยปราศจากอาวุธด้วยการสร้างความเจ็บปวดแต่เพียงอย่างเดียว¹⁰⁶ ไม่ควรยิงกระแสไฟฟ้าซ้ำๆ ยาวนาน หรือต่อเนื่องหากทำได้¹⁰⁷

7.4.12 ความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดความเจ็บปวดหรือทุกข์ทรมานอย่างรุนแรงจนอาจเป็นการทรมาน การปฏิบัติ หรือการลงโทษอื่นที่โหดร้าย ทารุณ หรือย่ำยีศักดิ์ศรีจะสูงเป็นพิเศษเมื่อยิงอาวุธใส่บุคคลโดยตรงโดยไม่ได้ทำให้พวกเขาอ่อนกำลังลง การทำแบบนี้อาจทำให้บุคคลดังกล่าวทวิความก้าวร้ายรุนแรงเนื่องจากความเจ็บปวดที่ได้รับ¹⁰⁸

7.5 อาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทก

การใช้งานและรูปแบบ

¹⁰⁵ กระทรวงยุติธรรมสหรัฐ, การสืบสวนกรมตำรวจบัลติมอร์ วันที่ 10 สิงหาคม 2016 หน้า 62 และดูเอกสารประกอบการสัมมนาผู้บริหารกรมตำรวจและหน่วยตำรวจชุมชน แนวทางการใช้อาวุธไฟฟ้าเพื่อการควบคุมปี 2011, สหรัฐ, 2011 (ดูได้ที่ <https://bit.ly/2MzSFUt>) หน้า 14

¹⁰⁶ กระทรวงยุติธรรมสหรัฐ (กรมสิทธิพลเมือง), การสอบสวนกรมตำรวจเฟอร์กูสัน, วอชิงตัน ดีซี, 4 มีนาคม 2015, หน้า 18 และการไต่สวนของศาลอุทธรณ์สหรัฐ (ชั้นที่ 8) คดีระหว่างบราวน์และเมืองโกลเดนวัลลีย์ 574 F.3d 491, 499 (2009)

¹⁰⁷ “คำเตือน คำแนะนำ และข้อมูลการใช้งาน CEW ของปืน TASER แบบพกพา : การบังคับใช้กฎหมาย”, หน้า 5

¹⁰⁸ ดู PERF และกระทรวงยุติธรรมสหรัฐ, หน่วยตำรวจบริการชุมชน, แนวทางการใช้อาวุธไฟฟ้าเพื่อการควบคุมปี 2011, สหรัฐ, หน้า 14 และคำพิพากษาของศาลสิทธิมนุษยชนยุโรป คดีระหว่างครอบครัวคอนสแตนตินโนโปโลกับพวกและประเทศกรีซ (ฉบับที่ 2) ตัดสินเมื่อวันที่ 22 พฤศจิกายน 2018, ย่อหน้า 67-82

7.5.1 เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายนำอาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทกหลากหลายรูปแบบมาใช้จัดการกับบุคคลที่ก่อความรุนแรง รวมถึงตัวเลือกที่มีความร้ายแรงน้อยกว่าเพื่อใช้ทดแทนเครื่องกระสุนยิงจากจากอาวุธปืนที่มีความร้ายแรงถึงแก่ชีวิตด้วย ชื่อต่างๆ ถูกนำมาใช้เรียกอาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทก เช่น กระสุนยาง กระสุนพลาสติก กระสุนปะทะ ลูกปืนยาง หรือกระสุนถู่ตะกั่ว

สถานการณ์ที่การใช้งานถูกกฎหมาย

7.5.2 โดยทั่วไปอาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทกควรนำมาใช้โดยตรงเพื่อโจมตีหน้าท้องส่วนล่างหรือขาของบุคคลที่ก่อความรุนแรงและเพียงพอจัดการความเสี่ยงที่จะได้รับบาดเจ็บไม่ว่าจะกับตัวเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายหรือประชาชน

ความเสี่ยงจำเพาะ

7.5.3 การเล็งไปที่ใบหน้าหรือศีรษะอาจทำให้เกิดอาการกะโหลกศีรษะแตกและการบาดเจ็บที่สมอง ความเสียหายต่อดวงตารวมถึงอาการตาบอดอย่างถาวร หรือแม้กระทั่งเสียชีวิตได้ การยิงอาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทกจากบนอากาศหรือที่สูงในระหว่างการชุมนุมจะก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะยิงถูกศีรษะของผู้ประท้วง การเล็งที่ลำตัวอาจทำให้เกิดการบาดเจ็บที่อวัยวะสำคัญและอาจจะมีการเจาะทะลุเข้าไปในร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากกระยะใกล้ ขนาดลำกล้องและความเร็วของอาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทก รวมถึงวัสดุที่เป็นส่วนประกอบยังส่งผลต่อแนวโน้มที่จะเกิดการบาดเจ็บและความรุนแรงของการบาดเจ็บด้วย

7.5.4 อาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทกบางชนิดมีความแม่นยำสูงมาก¹⁰⁹ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล อาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทกควรจะมีจุดศูนย์กลางได้ภายในระยะรัศมี 10 เซนติเมตรของบริเวณที่เล็งไป การยิงอาวุธวิถีโค้งลงพื้นก่อให้เกิดความเสี่ยงที่จะบาดเจ็บอย่างรุนแรงจนไม่อาจรับได้เนื่องจากความไม่แม่นยำ

สถานการณ์ที่การใช้งานผิดกฎหมาย

7.5.5 ไม่ควรยิงอาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทกแบบอัตโนมัติ

¹⁰⁹ A. Mahajna et al., "Blunt and penetrating injuries caused by rubber bullets during the Israeli- Arab conflict in October, 2000: a retrospective study", *The Lancet*, vol. 359, No. 9320 (2000), หน้า 1795–1800

7.5.6 อาวุธวิถีโค้งที่ยิงออกไปในเวลาเดียวกันจะไม่แม่นยำและโดยทั่วไปแล้ว การใช้งานอาวุธดังกล่าว จะไม่เป็นไปตามหลักการความจำเป็นและความเหมาะสม ไม่ควรใช้เม็ดโลหะ อย่างเช่นที่ยิงออกไปด้วย ปืนดีดขาด

7.5.7 อาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทกต้องผ่านการทดสอบและได้รับอนุญาต เพื่อจะได้มั่นใจว่าอาวุธ เหล่านี้มีความแม่นยำเพียงพอที่จะโจมตีบริเวณที่ปลอดภัยบนร่างกายของมนุษย์ได้จากระยะไกลและไม่รุนแรงเกินไปจนทำให้เกิดการบาดเจ็บ¹¹⁰

7.5.8 ไม่ควรเล็งอาวุธวิถีโค้งที่มีแรงกระแทกไปที่ศีรษะ ใบหน้า หรือคอ กระสุนโลหะหุ้มยางเป็น อันตรายอย่างยิ่งและไม่ควรนำมาใช้¹¹¹

7.6 เครื่องยิงแสงเลเซอร์

การใช้งานและรูปแบบ

7.6.1 เครื่องยิงแสงเลเซอร์คืออาวุธที่ใช้พลังงานยิงตรงรูปแบบหนึ่งซึ่งใช้แสงเลเซอร์หรือหลอดไดโอด ชนิดเปล่งแสง (LED) เพื่อให้บรรลุผลตามที่ต้องการ ในปฏิบัติการบังคับใช้กฎหมาย อาวุธเหล่านี้ถูก นำมาใช้กับเป้าหมายที่เป็นยานพาหนะขณะกำลังเคลื่อนที่โดยเฉพาะ อาวุธนี้สามารถใช้กับเป้าหมายที่ อยู่ในระยะไกลหลายกิโลเมตรได้โดยขึ้นอยู่กับรุ่นของมัน

สถานการณ์ที่การใช้งานถูกกฎหมาย

7.6.2 เครื่องยิงแสงเลเซอร์อาจเป็นประโยชน์ในสถานการณ์ที่มีความเสี่ยงสูง อย่างเช่น ในปฏิบัติการ ต่อต้านการก่อการร้าย โดยใช้เป็นตัวเลือกแทนอาวุธปืน แต่เนื่องจากมีตัวเลือกอื่นๆ ที่ปลอดภัยมากกว่า

¹¹⁰ Amnesty International and Omega Research Foundation, *The Human Rights Impact of Less Lethal Weapons and Other Law Enforcement Equipment*, หน้า 138 และ R.J. Haar and V. Iacopino, *Lethal in Disguise: The Health Consequences of Crowd-Control Weapons*. Network of Civil Liberties Organizations and Physicians for Human Rights, 2016 (ดูได้ที่ <http://bit.ly/2FBbxmA>), หน้า 24

¹¹¹ ทบวงการสันติบาลห้ามไม่ให้ตำรวจของสหประชาชาติใช้กระสุนยาง เพราะเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงหรือแม้กระทั่งเสียชีวิต จากการใช้อย่างไม่ถูกต้อง องค์การสหประชาชาติ, คู่มือการปฏิบัติการรักษาสันติภาพโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจขององค์การ สหประชาชาติ, กรกฎาคม 2015, ย่อหน้า 3.6.1

ในการหยุดการเคลื่อนที่ของยานพาหนะ จึงควรนำเครื่องยิงแสงเลเซอร์มาใช้เฉพาะสถานการณ์ที่มีข้อยกเว้นเท่านั้น เพื่อให้แน่ใจว่าอาวุธเหล่านี้จะไม่ก่อให้เกิดอาการตาบอด การควบคุมความปลอดภัยของอาวุธนี้จึงควรมีกฎ กติกา เช่น เครื่องหาระยะหรือการตัดแสงอัตโนมัติหรือควรจะใช้แสงพลังงานต่ำ

ความเสี่ยงจำเพาะ

7.6.3 เครื่องยิงแสงเลเซอร์อาจจะทำลายการทำงานของจอประสาทตาอย่างถาวรหรือกระทั่งทำให้เกิดอาการตาบอดอย่างถาวร¹¹² เมื่อใช้กับผู้ขับขี่ อาจทำให้ยานพาหนะที่ขับขี่มาประสบอุบัติเหตุ ยังอาจมีความเสี่ยงที่จะเกิดโรคลมชักที่ผู้ป่วยไวต่อแสงกระตุ้นซึ่งเป็นผลมาจากการฉายแสงความเร็วสูง การกระจายลำแสงเลเซอร์ซึ่งเกิดมาจากฝุ่นหรือทัศนวิสัยที่ไม่ชัดเจนตรงกระจกด้านหน้ายานพาหนะอาจบดบังการมองเห็นของผู้ขับขี่และเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ แม้ว่าดวงตาของผู้ขับขี่จะไม่ได้ปะทะกับลำแสงโดยตรงก็ตาม

สถานการณ์ที่การใช้งานผิดกฎหมาย

7.6.4 ต้องไม่นำเครื่องยิงแสงเลเซอร์ด้วยความตั้งใจจะทำให้ตาบอดหรืออาจก่อให้เกิดอาการตาบอดอย่างถาวรได้

7.7 ปืนฉีดน้ำแรงดันสูง

การใช้งานและรูปแบบ

7.7.1 ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงคือยานพาหนะที่ถูกออกแบบมาสำหรับฉีดน้ำในหลากหลายระดับแรงดันและรูปแบบเพื่อสลายกลุ่มคน ปกป้องทรัพย์สิน หรือยุติพฤติกรรมรุนแรง บางครั้งก็มีการผสมสารเคมีที่ก่อให้เกิดการระคายเคือง สารเคมีกลิ่นเหม็น หรือสารอื่นๆ ที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพกับน้ำเพื่อใช้กับปืนฉีดน้ำแรงดันสูงด้วย

¹¹² ดูตัวอย่างใน International Commission on Non-Ionizing Radiation Protection (ICNIRP), "Guidelines on Limits of Exposure to Laser Radiation of Wavelengths between 180 nm and 1,000 μm ", *Health Physics*, vol. 105, No. 3 (2013), หน้า 271–95.

สถานการณ์ที่การใช้งานถูกกฎหมาย

7.7.2 โดยทั่วไปแล้ว ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงควรนำมาใช้เฉพาะในสถานการณ์ที่เกิดความวุ่นวายโกลาหลรุนแรงโดยมีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะเกิดการสูญเสียชีวิต การบาดเจ็บรุนแรง หรือความเสียหายที่เกิดกับทรัพย์สินเป็นวงกว้าง เพื่อให้เป็นไปตามข้อกำหนดเรื่องความจำเป็นและความเหมาะสม การใช้งานปืนฉีดน้ำแรงดันสูงควรมีการวางแผนอย่างรอบคอบและควรจะได้รับจัดการด้วยการบังคับบัญชาอย่างเข้มงวดและควบคุมโดยผู้บัญชาการระดับสูง¹¹³

ความเสี่ยงจำเพาะ

7.7.3 ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงไม่ควรนำมาใช้กับบุคคลที่อยู่บนที่สูง ซึ่งมีความเสี่ยงจะเกิดการบาดเจ็บทุติยภูมิ ความเสี่ยงอื่นๆ ได้แก่ ภาวะอุณหภูมิร่างกายต่ำและภาวะช็อกจากการโดนน้ำเย็นจัดในอากาศหนาว (โดยเฉพาะถ้าไม่ได้ดื่ม) และความเสี่ยงที่บุคคลจะลื่นหรือถูกน้ำดันไปติดกำแพงหรือวัตถุแข็งอื่นๆ ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงไม่มีการแบ่งแยก เพราะมันไม่สามารถเจาะจงเป้าหมายเป็นรายบุคคลอย่างแม่นยำได้

สถานการณ์ที่การใช้งานผิดกฎหมาย

7.7.4 ต้องไม่เลี้ยงปืนฉีดน้ำแรงดันสูงไปยังบุคคลหรือกลุ่มบุคคลในระยะใกล้ เพราะเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอาการตาบอดถาวรหรือการบาดเจ็บทุติยภูมิ ถ้าหากบุคคลดังกล่าวถูกน้ำผลักดันอย่างแรง ต้องไม่ใช่ปืนฉีดน้ำแรงดันสูงกับบุคคลที่มีข้อจำกัดหรือบุคคลที่เคลื่อนไหวไม่ได้¹¹⁴

7.8 อาวุธและอุปกรณ์ขยายเสียง

การใช้งานและรูปแบบ

7.8.1 อุปกรณ์เตือนด้วยเสียงบางรูปแบบถูกนำมาใช้เป็นอาวุธขยายเสียงในบางครั้ง¹¹⁵

¹¹³ หนังสืออ้างอิงของ UNODC/OHCHR ว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธโดยเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย, หน้า 90

¹¹⁴ เพิ่งอ้างถึง

¹¹⁵ ดู INCLO and PHR, *Lethal in Disguise: The Health Consequences of Crowd-Control Weapons*, United States, 2015, หน้า 70–77 และ J. Altmann, “Acoustic Weapons – A Prospective Assessment”, *Science & Global Security*, vol. 9 (2001), หน้า 165–234

สถานการณ์ที่การใช้งานถูกกฎหมาย

7.8.2 ในสภาพแวดล้อมที่เป็นทะเล อารุขขยายเสียงอาจถูกนำไปใช้เพื่อขัดขวางโจรสลัดไม่ให้โจมตี ในสถานการณ์ดังกล่าว ความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดผลกระทบแบบไม่เลือกหน้าจากอารุขขยายเสียงนั้น น้อยมาก การใช้อารุขขยายเสียงเพื่อเตือนอาจจะเป็นประโยชน์ในระหว่างการชุมนุม ขึ้นอยู่กับการ ทดสอบอย่างเหมาะสมและหลีกเลี่ยงความเสี่ยงตามที่ระบุไว้ในส่วนถัดไป

ความเสี่ยงจำเพาะ

7.8.3 ความเสี่ยงร้ายแรงต่อสุขภาพจำนวนหนึ่งเชื่อมโยงกับการใช้อารุขขยายเสียงโดยเฉพาะในระยะ ประชิด ในระดับเสียงที่ดังและ/หรือเป็นเวลานานเกินไป ความเสี่ยงดังกล่าวมีตั้งแต่ความเจ็บปวด หัวครว แก้วหูทะลุ และการสูญเสียสมดุลงไปจนถึงหูหนวก¹¹⁶ เพื่อหลีกเลี่ยงความเสี่ยงและยับยั้งการ บาดเจ็บ ควรมีการกำหนดขีดจำกัดความดังและระยะขั้นต่ำก่อนที่จะมีการใช้อุปกรณ์เตือนทุกครั้ง โดยเฉพาะเมื่ออุปกรณ์ไม่มีเครื่องบอกระยะหรือกลไกตัดเสียงอัตโนมัติ

7.8.4 มีความเสี่ยงอย่างชัดเจนว่าอารุขขยายเสียงส่งผลกระทบโดยไม่เลือกหน้า โดยมันมุ่งที่กลุ่มฝูง ชนแทนที่จะเน้นไปที่ตัวบุคคลที่อยู่ therein¹¹⁷ นี้ทำให้มีความเสี่ยงเพิ่มขึ้นที่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องจะได้รับ ผลกระทบไปด้วย¹¹⁸

สถานการณ์ที่การใช้งานผิดกฎหมาย

7.8.5 การใช้อารุขขยายเสียงกับฝูงชนแบบไม่เลือกหน้าหรือกับบุคคลที่เป็นเป้าหมายในระยะที่ระดับ ความดังของเสียงจะก่อให้เกิดความเสียหายต่อการได้ยินอย่างถาวรถือว่าไม่ชอบด้วยกฎหมาย¹¹⁹

¹¹⁶ ดูตัวอย่างใน “Acoustics – Estimation of noise-induced hearing loss”, International Organization for Standardization (ISO) 1999:2013, Standard reviewed in 2018 (ดูได้ที่ <http://bit.ly/2MINrNi>)

¹¹⁷ CCLA, *Factum of the Moving Parties*, 2010 (ดูได้ที่ <https://bit.ly/2NQuwcm>)

¹¹⁸ Evidence of Dr. Harrison in *Canadian Civil Liberties Assn. v. Toronto (City) Police Service* [2010] O.J. No. 2715 2010 ONSC 3525 Court File No. CV-10-404640.

¹¹⁹ NATO, *Non-Lethal Weapons and Future Peace Enforcement Operations RTO Technical Report*, Doc. TR-SAS-040, 2004 และ *Canadian Civil Liberties Assn. v. Toronto (City) Police Service* [2010] O.J. No. 2715 2010 ONSC 3525 Court File No. CV-10-404640p8.

8. การสลายการชุมนุม การตรวจสอบ และการดำเนินการ

8.1 แนวทางฉบับปัจจุบันต้องถูกเผยแพร่ออกไปกว้างขวางที่สุดโดยเฉพาะในหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย กระทรวงทบวงกรมที่เกี่ยวข้อง ผู้พิพากษา อัยการ ผู้ผลิต กองทัพ เจ้าหน้าที่ผู้รักษาสันติภาพขององค์การสหประชาชาติ บริษัทรักษาความปลอดภัยและบุคลากรของบริษัท และผู้ปฏิบัติงานด้านสุขภาพ

8.2 เนื้อหาในแนวทางนี้ควรจะได้รับ การตรวจสอบทบทวนโดยผู้เชี่ยวชาญทุกห้าปี

8.3 ในระดับประเทศ รัฐและหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายได้รับการส่งเสริมให้คำนึงถึงแนวทางเมื่อจัดทำนโยบาย คู่มือการฝึกอบรม และมาตรฐานการปฏิบัติงานกับอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำและอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนั้นนโยบาย คู่มือ และมาตรฐานเหล่านี้ควรจะได้รับ การตรวจสอบทบทวนอย่างต่อเนื่องเพื่อให้มันได้ทวนเวียนได้รับจะถูกนำไปสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ

9. นิยาม

การชุมนุม

การรวมตัวกันเป็นการชั่วคราวอย่างตั้งใจในพื้นที่ส่วนบุคคลหรือพื้นที่สาธารณะเพื่อจุดประสงค์บางอย่าง การชุมนุมอาจอยู่ในรูปแบบของการประท้วง การประชุม การนัดหยุดงานและล้อมรั้ว การเดินขบวน การระดมพลหรือการจับกลุ่มหนึ่งประท้วงเพื่อเฉลิมฉลองหรือร้องทุกข์หรือแสดงออกถึงความต้องการ¹²⁰ คำนี้ยังหมายรวมถึงการรวมตัวกันของประชาชนในรูปแบบอื่น เช่น ในคอนเสิร์ตหรือกิจกรรมกีฬา การชุมนุมอาจดำเนินไปอย่างสันติหรืออาจจะมีการแสดงออกที่รุนแรงหรือการจลาจล

การคุมขัง

เมื่อบุคคลถูกหน่วงเหนี่ยว กักขัง หรือคุมขังอยู่ในสถานที่ของราชการหรือเอกชนตามคำสั่งหรือภายใต้การควบคุมของผู้มีอำนาจตุลาการ นิติบัญญัติ หรืออื่นๆ และไม่ได้รับอนุญาตให้ออกมาตามที่ต้องการ¹²¹ นี้รวมถึงการคุมตัวไว้บนเรือหรือยานพาหนะทางทะเลในบริบทของการบังคับใช้กฎหมายทางทะเล ผู้ที่รับผิดชอบในการดูแลและคุ้มครองผู้ถูกคุมขังเรียกว่า “เจ้าพนักงานดูแลผู้ถูกคุมขัง”

การคุมตัว

หมายรวมถึงสถานการณ์ที่เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายสร้างความหวาดกลัวหรือหน่วงเหนี่ยวบุคคลไว้ รวมถึงในระหว่างหรือหลังจากการจับกุมด้วย การคุมตัวมีความหมายกว้างกว่าการคุมขัง การคุมตัวรวมถึงสถานการณ์ที่บุคคลถูกหน่วงเหนี่ยวไว้โดยขัดกับความต้องการบนยานพาหนะ อาทิ รถตำรวจหรือรถตู้ การหน่วงเหนี่ยวบุคคลไว้ในวงล้อมของตำรวจเป็นระยะเวลาอันนานก็ถือว่าเป็นการคุมตัวเช่นกัน

¹²⁰ รายงานว่าด้วยการจัดการการชุมนุมอย่างเหมาะสมซึ่งผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยพลการและผู้รายงานพิเศษด้านสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมและเสรีภาพในการสมาคมทำร่วมกัน (A/HRC/31/66), ย่อหน้าที่ 10

¹²¹ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนทวีปอเมริกา, ข้อกำหนดขั้นต่ำขององค์การสหประชาชาติในการปฏิบัติต่อผู้ต้องขัง (UNODC/CCPCJ/EG.6/2014/INF/2), หน้า 3

อาวุธที่โจมตีด้วยพลังงานโดยตรง

อาวุธที่อาจใช้เทคโนโลยีซึ่งก่อให้เกิดพลังงานแม่เหล็กไฟฟ้เข้มข้นและอนุภาคระดับอะตอมหรือต่ำกว่าอะตอมเพื่อสร้างความเสียหายหรือทำลายอุปกรณ์หรือสังหารหรือทำให้บุคคลบาดเจ็บ¹²² อาวุธที่โจมตีด้วยพลังงานโดยตรงอาจถูกนำมาใช้เพื่อวัตถุประสงค์ที่ไม่ได้หมายต่อชีวิต เช่น ใช้อุปกรณ์เลเซอร์เพื่อเตือนผู้ที่อาจกระทำการเป็นปฏิปักษ์จากระยะไกล

การแบ่งแยก

การแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดใดๆ ก็ตามอันเนื่องมาจากการห้าม (ดูข้อ 2.11) ซึ่งมีจุดประสงค์หรือมุ่งทำลายหรือดูหมิ่นการตระหนักรู้ การครอบครอง หรือการใช้สิทธิมนุษยชนหรือเสรีภาพขั้นพื้นฐานโดยเทียบเท่ากับบุคคลอื่น

ภัยคุกคามซึ่งหน้า

ภัยคุกคามที่มีเหตุอันควรให้คาดว่าจะเป็นขึ้นภายในเวลาเสี้ยววินาทีหรืออย่างมากที่สุดคือภายในสองสามวินาที¹²³

การบาดเจ็บ

ความเจ็บป่วยทางกายภาพหรือร่างกายที่เป็นผลมาจากการที่ร่างกายปะทะกับพลังงาน (กลอุณหภูมิจึงไฟฟ้าหรือรังสี หรือแรงกดดันสุดโต่ง) ในปริมาณหรืออัตราที่เกินกว่าร่างกายหรือสรีระจะรับได้หรือกับสารเคมีที่เป็นพิษ¹²⁴

¹²² ดู Joint Chiefs of Staff, *Electronic Warfare*, Joint Publication 3–13.1, 8 February 2012, หน้า 1–16 และ A. Feickert, *U.S. Army Weapons-Related Directed Energy (DE) Programs: Background and Potential Issues for Congress*, United States Congressional Research Service, 12 February 2018, หน้า 1

¹²³ รายงานของผู้รายงานพิเศษเรื่องการสังหารนอกกระบวนการยุติธรรม อย่างรวบรัด และโดยพลการ (A/HRC/26/36), ย่อหน้า 59 และหนังสืออ้างอิงของ UNODC/OHCHR ว่าด้วยการใช้กำลังและอาวุธในการบังคับใช้กฎหมาย หน้า 21

¹²⁴ World Health Organization (WHO), “Injury, poisoning or certain other consequences of external causes”, *International Classification of External Causes of Injury (ICECI)*, June 2018 (ดูได้ที่ <https://bit.ly/2DGIH5j>).

หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

องค์กรหรือหน่วยงานใดๆ ที่ได้รับมอบหมายหรือทำสัญญากับรัฐเพื่อป้องกัน ตรวจสอบ และ สืบสวนอาชญากรรม รวมถึงการจับกุมและคุมตัวผู้ต้องสงสัยและผู้ก่ออาชญากรรม ซึ่งรวมถึงหน่วยงาน ตรวจคนเข้าเมืองและควบคุมชายแดนอื่นๆ หน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายอาจทำงานในระดับท้องถิ่น มณฑล ประเทศ หรือระหว่างประเทศ องค์กรหรือหน่วยงานทหารหรือกองกำลังความมั่นคงอื่นๆ จะถือ ว่าเป็นหน่วยงานผู้บังคับใช้กฎหมายเมื่อปฏิบัติหน้าที่บังคับใช้กฎหมายไม่ว่าจะในประเทศหรือในอีกเขต อำนาจศาลหนึ่ง¹²⁵

เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมาย

เจ้าพนักงานตามกฎหมายไม่ว่าจะที่ถูกแต่งตั้งหรือเลือกตั้งมาเพื่อใช้อำนาจในการรักษาความ สงบเรียบร้อยโดยเฉพาะอำนาจในการจับกุมหรือคุมตัว¹²⁶ หากอำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเป็นของ กองทัพไม่ว่าจะเป็นทางการหรือไม่หรือเป็นกองกำลังรักษาความปลอดภัยของรัฐ นิยามของคำว่าเจ้า พนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายก็ครอบคลุมเจ้าพนักงานที่ทำหน้าที่ดังกล่าวด้วย¹²⁷ เจ้าพนักงานผู้บังคับใช้ กฎหมายรวมถึงเจ้าหน้าที่ตรวจคนเข้าเมือง คำนี้ใช้กับผู้ที่ทำหน้าที่ทั้งภายในอาณาเขตและภายนอก อาณาเขตอย่างเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์ในการบังคับใช้กฎหมายที่ชอบธรรม

วัตถุประสงค์ที่เป็นไปตามกฎหมายทั้งระหว่างประเทศและในประเทศ เช่น การคุ้มครอง ประชาชนหรือเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายจากความรุนแรง ชัดขวางการกระทำความผิดทางอาญา จับกุมบุคคลที่ต้องสงสัยว่ากระทำความผิดทางอาญา หรือคุมตัวผู้มีความผิดทางอาญาไว้เพื่อการ พิพากษาตามกฎหมาย คำนี้ยังหมายถึงหน้าที่ของหน่วยงานและเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อ ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิในการชุมนุมอย่างสงบสันติ แต่ในบางสถานการณ์อาจหมายถึงจุดประสงค์ ทางการแพทย์เมื่อทำหน้าที่ตามจริยธรรมทางการแพทย์

¹²⁵ หลักจรรยาบรรณ ข้อชี้แนะ (a) และ (b) สำหรับข้อที่ 1 และเชิงอรรถหลักพื้นฐาน

¹²⁶ เพิ่งอ้างถึง, ข้อชี้แนะ (a) ในข้อที่ 1

¹²⁷ เพิ่งอ้างถึง ข้อชี้แนะ (a) และ (b) สำหรับข้อที่ 1 และเชิงอรรถหลักพื้นฐาน

อาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ

อาวุธที่ถูกออกแบบหรือตั้งใจที่จะนำมาใช้งานกับบุคคลหรือกลุ่มคนและมีความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดการเสียชีวิตหรือบาดเจ็บรุนแรงน้อยกว่าอาวุธปืนในระหว่างการใช้งานตามที่คาดหมายหรือคาดหวังอย่างมีเหตุผล เครื่องกระสุนที่มีความร้ายแรงต่ำอาจถูกยิงออกไปจากอาวุธปืนแบบปกติ เพื่อจุดประสงค์ของแนวทางฉบับนี้ คำนี้หมายถึงรวมถึงอาวุธปืนแบบปกติเมื่อถูกนำมาใช้ยิงเครื่องกระสุนที่มีความร้ายแรงต่ำ แต่ยกเว้นเมื่อถูกนำไปใช้ยิงกระสุนปกติหรือเครื่องกระสุนอื่นๆ ที่จะก่อให้เกิดการบาดเจ็บถึงชีวิต

การบาดเจ็บระดับกลาง

การบาดเจ็บที่ไม่อันตรายถึงชีวิต แต่รุนแรงมากกว่าการบาดเจ็บเล็กน้อย เช่น รอยบาดลึกๆ รอยถลอก หรือรอยขีด¹²⁸

อาการตาบอดถาวร

การสูญเสียการมองเห็นโดยไม่อาจจะกลับคืนและรักษาให้หายได้ซึ่งเกิดขึ้นอย่างน้อยกับดวงตาหนึ่งข้าง ความทุพพลภาพร้ายแรงคือเมื่อมีค่าสายตาไม่ถึง 20/200 เมื่อวันโดยใช้ตาทั้งสองข้าง¹²⁹

อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง

อุปกรณ์ที่รวมถึงอุปกรณ์ป้องกันส่วนบุคคลซึ่งใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย เช่น โล่ หมวกเกราะ เสื้อเกราะ หรืออุปกรณ์อื่นๆ ที่มอบให้กับเจ้าพนักงานผู้บังคับใช้กฎหมายเพื่อลดการบาดเจ็บให้เหลือน้อยที่สุด อุปกรณ์อาจมีลักษณะทั่วไปหรือเจาะจงไปตามสถานการณ์ อย่างเช่น การชุมนุม และรวมถึงอุปกรณ์ที่อาจจะใช้งานจากระยะไกล แบบกลไกหรืออัตโนมัติ รวมถึงข้อมูลและเทคโนโลยีการสื่อสารที่ใช้ในการบังคับใช้กฎหมาย คำนี้ยังครอบคลุมข้อจำกัดที่ใช้ในการคุมขังด้วย

¹²⁸ ดู WHO, "Injury, poisoning or certain other consequences of external causes", ICECI, June 2018

¹²⁹ อนุสัญญาว่าด้วยการห้ามหรือจำกัดการใช้อาวุธตามแบบแผนบางชนิดซึ่งอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บรุนแรงหรือส่งผลกระทบต่อไม่เลือกหน้า, พิธีสารว่าด้วยอาวุธแสงเลเซอร์ที่ทำให้ตาบอด, ข้อที่ 4

การบาดเจ็บรุนแรง

การบาดเจ็บที่เป็นอันตรายถึงชีวิตหรือเปลี่ยนแปลงชีวิต¹³⁰

อาวุธเฉพาะ

อาวุธหรือระบบอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำ (ซึ่งต่างจากอาวุธที่มีความร้ายแรงต่ำซึ่งเป็นระดับของอาวุธ) ตามที่กล่าวถึงในข้อที่ 7

การขนส่ง

การส่งออกอาวุธจากเขตอำนาจศาลของรัฐหนึ่งไปยังอีกรัฐหนึ่ง รวมถึงเมื่อผู้ส่งออกหรือนำเข้าเป็นบุคคลหรือบริษัทด้วย นอกเหนือไปจากการขายแล้ว การขนส่งยังอาจหมายถึงการมอบเป็นของขวัญ การให้เช่า หรือการให้ยืม

ความเสี่ยงที่ไม่สมควร

ระดับความเสี่ยงที่ไม่อาจยอมรับได้ภายใต้กฎหมายของประเทศหรือระหว่างประเทศ

การใช้กำลัง

การใช้วิธีการทางกายภาพเพื่อบีบบังคับหรือโน้มน้าวพฤติกรรมหรือทำลายทรัพย์สิน วิธีดังกล่าวอาจเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหว สารเคมี ไฟฟ้า หรืออื่นๆ การใช้กำลังอาจก่อให้เกิดการบาดเจ็บและในบางกรณีอาจถึงขั้นคร่าชีวิต อาวุธอาจถูกนำมาใช้ในการใช้กำลังโดยไม่ได้ยิงออกมา เช่น ด้วยการชี้อาวุธไปยังบุคคลพร้อมกับขู่ว่าจะยิงหากบุคคลดังกล่าวกระทำหรือละเว้นจากการทำพฤติกรรมบางอย่าง

¹³⁰ ดู WHO, "Injury, poisoning or certain other consequences of external causes"

สำนักงานข้าหลวงใหญ่เพื่อสิทธิมนุษยชนแห่งองค์การสหประชาชาติ (OHCHR)

Palais des Nations

CH-1211 Geneva 10 – Switzerland

โทรศัพท์ : +41 (0) 22 917 92 20

อีเมล : InfoDesk@ohchr.org

เว็บไซต์ : www.ohchr.org

ISBN: 978-92-1-154230-1

